

Peter Donker van Heel
Mathijn Wilkens

Onderweg naar morgen

**Arbeidsmarktbeleid van gemeenten en
sociale partners samen**

**Onderzoek uitgevoerd door Ecorys in opdracht van de Raad voor
Werk en Inkomen**

De Raad voor Werk en Inkomen is het overlegorgaan en expertisecentrum van werkgevers, werknemers en gemeenten. De RWI doet voorstellen aan de regering en andere partijen over het brede terrein van werk en inkomen. Doel van deze voorstellen is een goed functionerende arbeidsmarkt te bevorderen. Het vergroten van de transparantie van en het verbeteren van de kwaliteit op de re-integratiemarkt behoren eveneens tot de kerntaken van de RWI.

juni 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Achtergrond, doel en probleemstelling	11
1.1 Achtergrond	11
1.2 Doel onderzoek	12
1.3 Probleemstelling	12
1.4 Leeswijzer	13
2 Het publiek private speelveld	15
2.1 Samenwerking gemeenten en sociale partners in historisch perspectief	15
2.2 De huidige structuur	16
2.3 Het publieke domein	16
2.4 Het private domein	18
2.5 Publiek private samenwerking arbeidsmarktbeleid (PPSA)	19
3 Regionale samenwerking tussen gemeenten en sociale partners	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Organisatie van de regionale samenwerking	23
3.3 Samenwerking per beleidsthema	25
3.3.1 Drie thema's arbeidsmarktbeleid	25
3.3.2 Arbeidsmarktbeleid voor werkenden	26
3.3.3 Arbeidsmarktbeleid voor werklozen	27
3.3.4 Bestrijding van jeugdwerkloosheid	27
3.3.5 Samenwerking met individuele bedrijven	28
3.4 Vorderingen in de samenwerking: fase in de beleidscyclus	28
3.5 De invloed van de Gezamenlijke Aanpak (GA)	29
3.5.1 De samenwerking sinds mei 2009	29
3.5.2 Betekenis van de GA voor de samenwerking	31
3.6 Financiering	31
3.7 Knelpunten en oplossingen	34
3.7.1 Belemmeringen voor samenwerking	34
3.7.2 Knelpunten bij de bestaande samenwerking en (mogelijke) oplossingen	35
3.8 Taakstellingen en streefcijfers	37
4 Landelijke afspraken per sector	39
4.1 Inleiding	39
4.2 Sectorarrangementen	39
4.3 Rol van de Gezamenlijke Aanpak bij de sectorarrangementen	45
4.4 Knelpunten	45

Bijlage A	Afspraken over arbeidsmarktbeleid voor behoud werkgelegenheid	49
	Pakket van afspraken	49
	Betrokken partijen	49
	Inhoud afspraken	51
	Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven	52
Bijlage B	Afspraken over arbeidsmarktbeleid voor bestrijding werkloosheid	53
	Pakket van afspraken	53
	Betrokken partijen	53
	Inhoud afspraken	55
	Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven	55
Bijlage C	Afspraken over bestrijding jeugdwerkloosheid	57
	Pakket van afspraken	57
	Betrokken partijen	57
	Inhoud afspraken	59
	Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven	59
Bijlage D	Methodologische verantwoording	61

Samenvatting

Probleemstelling

Onderzoek is gedaan naar de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners per begin 2010. Specifiek is onderzoek gedaan naar de invloed van het akkoord dat partijen op landelijk niveau hebben gesloten in mei 2009: *Gezamenlijke aanpak gemeenten – sociale partners periode 2009 – 2010*. De Gezamenlijke aanpak (GA) is een intentieverklaring van de VNG en de Stichting van de Arbeid om met elkaar samen te werken op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Het onderzoek betreft een procesmeting en geen resultaatmeting. Omdat de samenwerking zich nog in een beginstadium bevindt worden nog geen concrete resultaten verwacht. De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

Wat is de stand van zaken per begin 2010 van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners binnen de 30 arbeidsmarktregio's en welke rol speelt daarbij de *Gezamenlijk Aanpak gemeenten - sociale partners 2009-2010*?

Onderzoeksopzet

Er is voor gekozen de 30 gemeenten te benaderen die een coördinerende taak hebben in het kader van het recente Actieplan Jeugdwerkloosheid (AJW) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Sinds 1 januari 2009 onderscheidt UWV WERKbedrijf 30 arbeidsmarktregio's. Dit is de infrastructuur van de Werkpleinen. Er zijn 100 werkpleinen die volgens deze regio-indeling zijn georganiseerd. Het ministerie van SZW heeft in het AJW aangesloten bij deze structuur. Ook de GA sluit hierbij aan en daarom is dit ook de invalshoek van dit onderzoek. Bij elk van deze 30 coördinerende gemeenten is de wethouder van sociale zaken benaderd met een elektronische vragenlijst. Dankzij de bereidwillige medewerking van de wethouders is de respons zeer hoog. Er hebben 28 van de 30 regio's meegewerkt. Deze uitkomsten zijn representatief voor de 30 coördinerende gemeenten. Daarnaast zijn persoonlijke gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van zes sectoren die een sectorarrangement hebben afgesloten met de VNG, dan wel daarmee in een vergevorderd stadium zijn. Hiermee is een vrij volledig beeld van de sectorale initiatieven verkregen op landelijk niveau. Tevens hebben gesprekken plaatsgevonden met de VNG en het ministerie van SZW. Aanvullend is gebruik gemaakt van beleidsdocumentatie van regio's en sectoren. Het onderzoek geeft hiermee een beschrijving van de samenwerking van gemeenten en sociale partners op dit moment.

Regionale afspraken

Stand van zaken

In vrijwel alle 30 arbeidsmarktregio's is sprake van één of andere vorm van beleidsmatige samenwerking met sociale partners op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Slechts in één regio blijkt geen beleidsmatige samenwerking te bestaan. In verschillende regio's is sprake van subregionale of lokale samenwerking. Niet alle gemeenten zijn altijd betrokken bij de samenwerking. Uit het onderzoek komt over het algemeen naar voren dat in de meeste van de 30 arbeidsmarktregio's draagvlak bestaat voor de huidige geografische indeling voor het arbeidsmarktbeleid.

Binnen en naast de infrastructuur van 30 arbeidsmarktregio's zijn er nog andere samenwerkings- en overlegstructuren aanwezig, met andere geografische grenzen.

Allereerst is er het overleg op provincieniveau, soms met een regionale SER. Binnen de indeling van 30 bestaat een indeling in 54 subregio's, die ook betrekking heeft op de UWV-organisatie en de samenwerking van UWV en gemeenten in Werkpleinen. Naast de 30 is er de regionale afbakening van de vroegere 29 Regionale Platforms Arbeidsmarktbeleid (RPA), waarvan er een aantal operationeel is. Een aantal respondenten geeft aan dat de aansluiting tussen verschillende samenwerkings- en overlegstructuren op dit moment nog niet optimaal is.

Aanleiding samenwerking

De samenwerking op regionaal niveau hangt vrijwel volledig samen met het AJW en de daaraan gekoppelde subsidies. Het AJW is ontworpen door het ministerie van SZW. Het samenwerkingsmodel dat centraal staat in het AJW wijkt af van het op verzoek van het ministerie door Hans de Boer uitgebrachte advies over bestrijding van de jeugdwerkloosheid en van het samenwerkingsmodel uit de Gezamenlijke Aanpak. Sectoren hebben geen deel gehad aan het ontwerp van het samenwerkingsmodel van het AJW.

In bijna alle 30 regio's is voor de deadline van 1 september 2009 een regionaal Plan van Aanpak JWL ingediend bij SZW. In een zestal sectoren heeft de VNG met sociale partners in sectoren een landelijk sectorarrangement afgesloten dat tot doel heeft jeugdwerkloosheid te bestrijden (bouw, uitzendsector, metaal, schilders, grondverzet, luchtvaart¹). Met diverse andere sectoren wordt overleg gevoerd. In mindere mate wordt regionaal samengewerkt bij arbeidsmarktbeleid voor werklozen (curatief) en werkenden (preventief). De JWL vormt op dit moment dé hefboom om de samenwerking tot stand te brengen.

Inhoud van de samenwerking

In het kader van de jeugdwerkloosheid gaat het vooral om het realiseren van extra leerwerkplaatsen en stageplaatsen voor jongeren (18-27 jaar), mede tegen de achtergrond van de economische crisis. De kern is het overtuigen van werkgevers om – ondanks de tegenzittende conjunctuur – toch te investeren in scholing van werknemers en vooral opleiding van nieuwe werknemers. Loonkostensubsidies worden hierbij als incentive gebruikt. Het UWV WERKbedrijf heeft vooral een uitvoerende rol. Op het gebied van werkloosheid bestaat in de regio samenwerking met UWV WERKbedrijf bij de Werkpleinen, met in sommige sectoren ondersteuning door een aantal regionale brancheservicepunten. De kern van deze samenwerking bestaat uit het traditionele dienstverleningspakket van bemiddeling en aanbodversterking van werklozen. Van belang is dat binnen de publieke arbeidsbemiddeling steeds minder plaats is voor een vraaggerichte aanpak (vacaturebehandeling). De samenwerking gericht op het voorkomen van werkloosheid van/ van werk naar werk activiteiten van werkenden vindt plaats in de regio in de Mobiliteitscentra.

De rol van de Gezamenlijke Aanpak (GA)

In mei 2009 is de Gezamenlijke Aanpak (GA) ondertekend en gepubliceerd. De GA is echter niet breed bekend bij regio's en sectoren. Bijna de helft van de arbeidsmarktregio's is niet bekend met de GA. Ook een deel van de sectoren is niet bekend met de GA. De sectoren die bekend zijn met de GA geven aan dat deze verklaring geen expliciete rol heeft gespeeld bij het afsluiten van een sectorarrangement. Landelijke partijen zijn wel van mening dat de GA als intentieverklaring belangrijk is. Het

¹ In de eindfase van rapportering van dit onderzoek is in de groothandel een sectorarrangement afgesloten.

levert een bijdrage om beweging in de samenwerking op gang te krijgen. Landelijke partijen spreken in de GA bepaalde zaken af in de overtuiging dat het op het regionale en lokale niveau wordt herkend. Dit moet stimulerend werken. Voor de VNG was de GA tevens een bevestiging van de eigen positie in het landelijke en regionale arbeidsmarktbeleid.

Het grootste gedeelte van de arbeidsmarktregio's geeft aan dat de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners is verbeterd sinds mei 2009. Ook geven zij aan dat er sindsdien meer samenwerking is. Bestaande samenwerkingsverbanden zijn geïntensiveerd of nieuwe samenwerkingsverbanden zijn opgestart. Niet aan te geven is in hoeverre de verbeterde samenwerking direct is toe te schrijven aan de GA.

Initiatief, coördinatie, regie en leiding

De respondenten geven aan dat de coördinerende gemeenten in de meeste gevallen de initiatiefnemers zijn van publiek private samenwerking (PPS) en dat deze gemeenten de leidende rol op zich nemen. De acceptatie van de coördinerende rol wordt vergemakkelijkt door de beschikbaarheid van JWL-middelen op regioniveau. Formele organisaties zoals provincies, RPA's en Platforms Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO) zijn volgens de respondenten meer op de achtergrond betrokken bij het tot stand brengen van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners.

De coördinerende gemeenten worden geacht te spreken namens alle gemeenten in de regio. Dit verloopt niet altijd even gemakkelijk, wat vooral te maken heeft met de (financiële) autonomie van gemeenten op het gebied van werk en inkomen. De centrumgemeenten zoeken naar manieren om mandaat te verkrijgen om namens alle regionale gemeenten op te treden. Bij twee van de drie regio's zijn niet alle gemeenten betrokken bij de samenwerking met sociale partners.

Bedrijven worden vertegenwoordigd door (regionale) sociale partners. Respondenten geven aan dat het organiserend vermogen van de landelijke brancheorganisaties op regionaal en lokaal niveau vaak niet aanwezig is. Vanuit werkgeverskant wordt aangegeven dat dit ook niet de taak is van de brancheorganisaties. Er is volgens de respondenten veelal geen duidelijk aanspreekpunt. Werknemersorganisaties zijn op regionaal niveau meestal niet in beeld bij de respondenten.

De samenwerkingsstructuur verschilt sterk per regio.

Uitvoering

Een noodzakelijke voorwaarde is een goede uitvoering op lokaal niveau. Van onder af is een belangrijke ontwikkeling gaande. Er is geen onderzoek gedaan naar de uitvoering, bij gemeenten of bij Werkpleinen. Gemeenten werken in de uitvoering samen met UWV WERKbedrijf. Algemeen bekend is dat Werkpleinen steeds meer vraaggericht worden georganiseerd. Dat houdt in dat de dienstverlening wordt ingericht op basis van de clustering van werkgevers in sectoren en branches. De acquisitie en matching geschieden werkgevergericht in units met gespecialiseerde consultants (sectorconsultanten). Dit betreft reguliere dienstverlening binnen de Werkpleinen. Steeds meer treden Werkpleinen in contact met branches en groepen bedrijven op lokaal en regionaal niveau. Een aantal respondenten geeft aan dat als een noodzakelijke voorwaarde te zien voor een succesvolle samenwerking tussen gemeenten en sociale partners (en UWV WERKbedrijf).

Financiering

Op regionaal niveau wordt gebruik gemaakt van de financiële bijdrage die is gekoppeld aan het AJW. De wethouder sociale zaken van de coördinerende gemeente in elk van de 30 arbeidsmarktregio's is verantwoordelijk voor de allocatie van de middelen. Daarnaast zetten individuele gemeenten het Participatiebudget in (met daarin de re-integratiemiddelen van de WWB), ESF actie J1-gelden en eigen middelen. Financiering vanuit de O&O fondsen vindt regulier plaats en is in een aantal gevallen afgestemd op de afspraken in het kader van de landelijke sectorarrangementen. Dat betekent dat individuele bedrijven subsidie kunnen aanvragen voor individuele trajecten, waarbij het nu ook trajecten betreft waarbij gemeenten een bijdrage leveren. In de GA is gesuggereerd dat het gemeenteverstijgend bundelen van beschikbare middelen meerwaarde kan hebben. In een aantal regio's is inderdaad sprake van bundeling van publieke middelen (inclusief AJW). Voor zover ons bekend zijn er geen gemeenschappelijke begrotingen waarin de uitgaven op regionaal niveau worden gedekt door publieke en private fondsen samen. En het komt op dit moment zo goed als zeker niet voor dat partijen hun zeggenschap over financiële middelen delegeren naar een gezamenlijk fonds, waarin publiek én privaat geld is samengevoegd. Respondenten geven aan dat de verschillende belangen van partijen gemeenschappelijke financiering en fondsvorming in de weg staan.

Landelijke afspraken per sector

Recent zijn sectorarrangementen afgesloten door VNG, UWV en sociale partners in specifieke sectoren. Het eerste sectorarrangement is afgesloten in de bouw (15 oktober 2009), daarna volgden de ABU/STOOF (7 december 2009), de gezamenlijke metaalsectoren (1 februari 2010), de luchtvaartsector, de schilders- en onderhoudsector (1 maart 2010) en de sector grondverzet (3 maart 2010). Alle arrangementen zijn dus van zeer recente datum. Dat houdt ook in dat er nog nauwelijks ervaring is met de uitvoering en dat er nog geen resultaten zijn in termen van plaatsingen van jongeren.

Het AJW vormt het belangrijkste kader voor de sectorarrangementen. Het is echter niet zo dat het AJW de enige aanleiding is geweest. Sectorspecifieke arbeidsmarktnelpunten vormen eveneens aanleiding tot de toenadering.

De uiteindelijke sectorarrangementen zijn volgens alle betrokkenen over het algemeen moeizaam tot stand gekomen, met een lange doorlooptijd tot gevolg. De oorzaak is de wederzijdse onbekendheid. De landelijke partijen hebben veelal niet eerder met elkaar samengewerkt. Door de gesprekken ten behoeve van de sectorarrangementen hebben partijen op landelijk niveau in ieder geval veel beter zicht gekregen op wat men wel en niet van elkaar kan verwachten en wat men voor elkaar zou kunnen betekenen.

Aansluiting van regionale en landelijke afspraken per sector

In dit onderzoek beperken wij ons tot het regionale en het landelijke sectorale arbeidsmarktbeleid, voor zover sociale partners en gemeenten daarbij samen zijn betrokken. Dit gebied vormt slechts een deelverzameling van de optelsom van het regionale arbeidsmarktbeleid en het sectorale arbeidsmarktbeleid van elk van de partijen afzonderlijk. Dat terrein is veel ruimer.

De aansluiting van landelijke sectorale en regionale afspraken wordt in het algemeen bemoeilijkt doordat er bij de diverse afspraken telkens verschillende partijen en personen betrokken zijn. Op landelijk niveau zijn het de *algemene* werkgevers- en

werknemersorganisaties die samen met VNG intenties hebben geformuleerd, resulterend in de GA. Dat zijn de sociale partners in de Stichting van de Arbeid, waarin zitting hebben VNO-NCW, MKB Nederland, LTO Nederland, vakcentrales FNV, CNV en MHP. Op regionaal niveau zijn het over het algemeen de *sectororganisaties* die de afspraken maken, waarbij het dan veelal gaat om regionale vertegenwoordigers. Landelijk (algemeen) en regionaal (sectoraal) gaat het dus niet om dezelfde organisaties. De sectorarrangementen worden op landelijk niveau niet door algemene werkgevers- en werknemersorganisaties afgesloten, maar door landelijke sectororganisaties (cao-partijen). Hetzelfde geldt voor de gemeentelijke pijler: er worden op regionaal en lokaal niveau afspraken gemaakt met (groepen van) gemeenten en niet met de VNG. De regionale invulling verschilt per sector.

De aansluiting van landelijke sectorale en regionale afspraken wordt bemoeilijkt door de verschillen in aard, doelstellingen en (financiering)mogelijkheden van de partijen. De VNG is een vereniging met 431 betalende leden. De gemeenten zijn budgetverantwoordelijk. De VNG kan namens de leden bestuurlijke afspraken maken, maar uiteindelijk prevaleert bij de afspraken met sectoren de gemeentelijke autonomie. De landelijke werkgeversorganisaties (VNO-NCW, MKB Nederland en LTO) zijn verenigingen waarbij brancheorganisaties zijn aangesloten. De brancheorganisaties zijn zelfstandige verenigingen met bedrijven als betalende leden. De algemene werknemersorganisaties (FNV, CNV, MHP) hebben een eigen branchegerichte en regionale organisatie. Fondsvorming vindt vooral plaats in cao-verband (O&O fondsen), waar brancheorganisaties en werknemersorganisaties samen over beslissen. Overigens zijn er ook O&O fondsen zonder eigen middelen, zonder afdrachten van werkgevers en werknemers.

Op landelijk niveau kunnen geen bindende afspraken over financiën worden gemaakt. Het uitgangspunt bij de sectorarrangementen is dat afspraken over de financiële samenwerking op regionaal en lokaal niveau worden gemaakt. Dit zijn afspraken met sectororganisaties en niet met de algemene werkgevers- en werknemersorganisaties. Deze organisaties beschikken immers niet zelf over financiële middelen en hebben geen zeggenschap over de O&O fondsen van de verschillende sectoren. Landelijk worden daarom alleen kaders gegeven en inspanningsverplichtingen geformuleerd. Er zijn geen bindende afspraken over de aanwending van geld, ook niet voor uitgaven op landelijk niveau. In deze fase kunnen wij in dit onderzoek niet vaststellen in hoeverre op regionaal niveau concrete financieringsafspraken zijn gemaakt met O&O fondsen. Daarvoor is het op dit moment nog te vroeg in het proces. Sectoren melden dat zij niet altijd inzicht hebben in de wijze waarop middelen door gemeenten worden ingezet.

De sectoren zijn soms niet of beperkt en heel verschillend georganiseerd op regionaal en lokaal niveau. Om aansluiting te vinden binnen de regio worden praktische oplossingen gevonden. De landelijke sectororganisaties leveren de naam van een vaste contactpersoon op landelijk niveau en leveren contactgegevens van alle sectorvertegenwoordigers in Nederland (bijvoorbeeld opleidingsbedrijven). De VNG levert contactpersonen van gemeenten. De landelijke organisaties stimuleren vervolgens ook dat er daadwerkelijk contacten worden gelegd.

Inhoudelijke verschillen spelen uiteraard een belangrijke rol in de samenwerking. Het onderzoek is hierop niet diep ingegaan, maar uit de gesprekken is naar voren gekomen dat gemeenten in deze fase van de crisis meer direct belang zien bij een aanpak van de (jeugd)werkloosheid en minder bij mobiliteitsbevordering van werkenden. De O&O fondsen zijn over het algemeen meer op werkenden gericht dan op werklozen, wat ook

past binnen het beleid van sectoren. Alle partijen hebben zich inhoudelijk gecommitteerd aan het voorkomen en bestrijden van jeugdwerkloosheid.

Resumé

De conclusie van dit onderzoek is een gezamenlijke aanpak arbeidsmarktbeleid van gemeenten en sociale partners zich per begin 2010 nog in de beginfase bevindt, maar dat bouwstenen aanwezig zijn. Partijen zijn 'onderweg naar morgen'. De intenties zoals verwoord in de GA zijn wel degelijk aanwezig in belangrijke sectoren en in de regio's. De nu geconstateerde afspraken concentreren zich echter sterk op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid en in mindere mate op algemeen arbeidsmarktbeleid. De stap van afspraak naar uitvoering moet nu in veel regio's worden gemaakt. Uitgaande van de ambities van de verschillende partijen, zoals verwoord in de diverse documenten, ligt de bal op dit moment in de regio's. De partijen in de regio's (gemeenten, sociale partners en UWV WERKbedrijf) staan op dit moment voor de volgende uitdagingen:

- Invulling geven aan een vraaggerichte organisatie binnen de Werkpleinen, als noodzakelijke voorwaarde voor plannen en uitvoering.
- Invulling geven aan een pro actieve coördinatie door de 30 centrumgemeenten.
- Vanuit de Werkpleinen in contact treden met sectorspecifieke organisaties. Dit vereist netwerkanalyse en relatiemanagement door de Werkpleinen.
- Nadrukkelijker vertegenwoordiging van de sectororganisaties op regionaal niveau en lokaal niveau, voor zover mogelijk. Dit kunnen bijvoorbeeld sectorspecifieke opleidingsbedrijven zijn (bouw, schildersbranche, metaal), of door de sectorale organisaties aangewezen vertegenwoordigers (zie bijvoorbeeld de regionale accountmanagers bij STOOF). Landelijke sectororganisaties doen er goed aan inzicht te geven in regionale en lokale contacten van de sector (naam en adres).
- Inzichtelijk maken van de wederzijdse financiële inspanningen en investeringen. Het gaat dan in de eerste plaats om transparantie en wederzijds begrip voor elkaars mogelijkheden en problematiek.

Voor de landelijke partijen is de uitdaging om de huidige samenwerking en afspraken verder uit te breiden naar andere arbeidsmarkterreinen dan alleen de jeugdwerkloosheid. Het gaat er de komende tijd om voldoende arbeidsaanbod beschikbaar te krijgen voor sectoren die daarvoor plaats hebben. Dat vraagt ook een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Duidelijk zou moeten zijn welke organisatie regionaal het aanspreekpunt is. Wetgeving ontbreekt op dit punt. De aangepaste SUWI-wet schrijft wel samenwerking van gemeenten en UWV WERKbedrijf op Werkpleinen voor, maar de nadere concretisering daarvan is opengelaten, wat ook geldt voor beleidsmatige aspecten van de samenwerking. Over beleidsmatige samenwerking van publieke partijen met private partijen bestaan geen wettelijke voorschriften. Meer duidelijkheid zou een effectieve uitvoering ten goede komen. Algemeen wordt verwacht dat andere arbeidsmarktuitdagingen dan jeugdwerkloosheid de aandacht zullen vragen wanneer de conjunctuur opleeft in de komende jaren.

1 Achtergrond, doel en probleemstelling

1.1 Achtergrond

Naar een gezamenlijke aanpak van gemeenten en sociale partners in de toekomst

Mede onder druk van de economische crisis bestaat op dit moment bij betrokken partijen de uitdrukkelijke wens om de samenwerking van sociale partners en gemeenten een impuls te geven. De gedachte is dat door een gezamenlijke inspanning de negatieve gevolgen van de economische crisis kunnen worden beperkt.

Op 20 mei 2009 hebben de VNG en de Stichting van de Arbeid een verklaring opgesteld onder de titel *Gezamenlijke aanpak gemeenten - sociale partners 2009-2010² (GA)*. De verklaring is gericht op intensievere samenwerking op regionaal niveau, om zo de negatieve gevolgen van de economische crisis op de arbeidsmarkt te kunnen verminderen. Ook in de GA wordt aangesloten bij de structuur van de 30 arbeidsmarktregio's die per 1 januari 2009 is vastgesteld door UWV WERKbedrijf. Dit is de infrastructuur van de Werkpleinen. Ook SZW heeft voor deze structuur gekozen in het kader van de bestrijding van de jeugdwerkloosheid (JWL).

In de GA zijn vijf met elkaar samenhangende doelstellingen benoemd:

1. Investeren in werkgelegenheid (naar voren halen van overheidsinvesteringen en social return).
2. Zorgen dat mensen aan het werk blijven (van werk naar werk).
3. Gebruik maken van kansen op de arbeidsmarkt (curatief arbeidsmarktbeleid).
4. Jongeren op de arbeidsmarkt/voorkomen JWL.
5. Ondersteunen zelfstandigen zonder personeel (zzp).

Rol van de RWI

De GA geeft de RWI een rol en wel de volgende: "De RWI wordt nadrukkelijk betrokken bij de implementatie en monitoring van de plannen in dit kader." De Raad heeft in zijn vergadering van 10 september 2009 besloten om deze rol als volgt te concretiseren. De monitor- en implementatierol van de RWI in het kader van de Gezamenlijke Aanpak wordt gericht op de hoofdlijn, namelijk op de totstandkoming en de inhoud van inhoudelijke, procesmatige en financiële afspraken tussen sectoren en gemeenten/regio's. De thema's 2 tot en met 4 vormen de inhoudelijke kant van deze te ondernemen RWI-activiteiten op het vlak van de Gezamenlijke Aanpak. De RWI houdt zich (nu) niet bezig met thema 1 (het naar voren halen van investeringen door gemeenten). Het onderwerp ondersteuning van zzp'ers (thema 5) wordt afzonderlijk behandeld, als vervolg op het toen lopende RWI-onderzoek naar zzp'ers.

Het onderzoek concentreert zich op de volgende drie thema's:

1. arbeidsmarktbeleid voor werkenden (exclusief JWL);
2. arbeidsmarktbeleid voor werklozen (exclusief JWL);
3. bestrijding van jeugdwerkloosheid (JWL).

² In een eerder persbericht (26 februari 2009) spreekt de VNG nog over een 'Nationaal Arrangement Arbeidsmarkt' Na overeenstemming met Stichting van de Arbeid is die term komen te vervallen en wordt gesproken over de 'Gezamenlijke aanpak'.

1.2 Doel onderzoek

Het doel van het onderzoek is na te gaan (a) wat de stand van zaken is van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners per begin 2010 en (b) wat daarbij de betekenis is van de verklaring *Gezamenlijk Aanpak*. Het onderzoek is in feite een nulmeting. Het accent ligt op inventariseren van de afspraken. Gezien de korte aanlooptijd zijn er nog geen resultaten te verwachten in termen van concrete plaatsingen in banen. Aan de concrete resultaten en effecten is in deze meting daarom vrijwel geen aandacht besteed.

Het doel is om in kaart te brengen welke *publiek private samenwerking* (PPS) er is op regionaal niveau (regelingen of samenwerkingsovereenkomsten) tussen gemeenten en sectoren (werkgevers en/of werknemersorganisaties). Allerlei andere vormen van afspraken (zoals intergemeentelijke afspraken, afspraken tussen regio's en UWV en afspraken tussen regio's en onderwijsinstellingen) zijn daarbij alléén meegenomen als onderdeel van deze totaalafspraken. Het gaat dus niet om een volledige inventarisatie van afspraken op het niveau van de arbeidsmarktregio's, maar om een inventarisatie van afspraken voor zover die betrekking hebben op PPS tussen gemeenten en sectoren en eventueel andere partijen, zoals UWV WERKbedrijf. De uit de GA voortvloeiende samenwerking van de betreffende gemeenten en sectoren staat dus centraal.

Vervolgens heeft het onderzoek tot doel in beeld te brengen wat de *inhoud* is van de afspraken, welke *budgetten* (vormgeving en omvang) er zijn en welke budgetten eventueel worden samengevoegd als gevolg van de afspraken, en hoe dat gebeurt.

Het gaat vooral om een *procesmonitoring* voor zover tot uiting komend in de afspraken (is er een beweging zichtbaar?), niet om een *effectevaluatie*. De (al dan niet) gemaakte afspraken staan centraal en ook de inhoud daarvan. Uiteindelijk moet zo een impuls gegeven kunnen worden aan de voor alle partijen voordelen opleverende beleids- en middelencoördinatie van enerzijds (samenwerkende) gemeenten (en eventueel het UWV WERKbedrijf) en anderzijds sociale partners in branches en sectoren.

1.3 Probleemstelling

Tegen de hierboven beschreven achtergrond en onderzoeksdoel is de centrale probleemstelling van het onderzoek als volgt:

Wat is de stand van zaken per begin 2010 van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners binnen de 30 arbeidsmarktregio's en welke rol speelt daarbij de *Gezamenlijk Aanpak gemeenten - sociale partners 2009-2010*?

Het onderzoek betreft de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Met sociale partners worden in dit onderzoek bedoeld organisaties van werkgevers en werknemers, dat wil zeggen **werkgeversorganisaties** (werkgeversverenigingen op landelijk, regionaal en lokale niveau, dus ook verenigingen of clusters van kleine ondernemingen) en **werknemersorganisaties** (bonden en hun regionale en lokale vertegenwoordigers). Een RPA en een regionale SER zijn op zichzelf geen sociale partners. Met samenwerking wordt in dit onderzoek bedoeld de **beleidsmatige** afspraken tussen (individuele) gemeenten en sociale partners, op het gebied van regionaal arbeidsmarktbeleid. Samenwerking ontwikkelt zich over het algemeen in verschillende stadia: van kennismaking, onderhandeling, het op papier zetten van afspraken,

ondertekenen, tot en met het uitvoeren van de afspraken. Het gaat in dit onderzoek niet om afspraken met individuele werkgevers en individuele werkzoekenden over reguliere dienstverlening voor individuele werkgevers en individuele werkzoekenden. Er kunnen binnen de regio meerdere afspraken zijn. Dit onderzoek betreft het geheel van alle afspraken die (individuele) gemeenten en sociale partners met elkaar hebben gemaakt.

1.4 Leeswijzer

In de rapportage is er voor gekozen om de regionale afspraken (hoofdstuk 3) afzonderlijk van de sectorale afspraken (hoofdstuk 4) te bespreken. Nu volgt eerst een algemeen inleidend hoofdstuk over het publiek private speelveld op het gebied van het arbeidsmarktbeleid (hoofdstuk 2) met als doel de context van de samenwerking te schetsen. De conclusie is in de samenvatting verwerkt.

2 Het publiek private speelveld

2.1 Samenwerking gemeenten en sociale partners in historisch perspectief

Binnen de Stichting van de Arbeid (opgericht in 1945) en de SER (opgericht in 1950) hebben gemeenten geen formele plaats. Samenwerking van deze instituten op landelijk niveau is wel mogelijk via de VNG, maar vindt tot nu toe beperkt plaats.

Vanaf de invoering van de Arbeidsvoorzieningswet in 1991 is sprake van een meer systematische samenwerking tussen sociale partners en gemeenten op het gebied van regionaal arbeidsmarktbeleid. De regionalisering en tripartisering van de publieke arbeidsvoorziening is dan een feit. Gemeenten en sociale partners hebben samen zitting in de Regionale Besturen Arbeidsvoorziening (RBA's). De bevindingen van de Commissie Van Dijk (1995) lieten echter zien hoe moeizaam de samenwerking tussen de verschillende partijen verliep. Van een gezamenlijk effectief regionaal arbeidsmarktbeleid was tot het begin van de eenentwintigste eeuw nog geen sprake.

In 2001 is in de oorspronkelijke Wet SUWI bepaald dat gemeenten op regionaal niveau de totstandkoming van regionale platforms moeten bevorderen waarin relevante partijen op de regionale arbeidsmarkt bij elkaar worden gebracht. Uitdrukkelijk was samenwerking tussen gemeenten en sociale partners een doelstelling van de oorspronkelijke wet. De platforms dienden als vehikel voor regionaal overleg tussen partijen die actief zijn op de markt van werk en inkomen. De regionale platforms arbeidsmarktbeleid (RPA's) hadden in de Wet SUWI zelf geen wettelijke taken en verantwoordelijkheden gekregen.

Uit de evaluatie van de RPA's een aantal jaren later bleek echter dat de platforms niet of nauwelijks leidden tot samenwerking van partijen³. *“Coördinatie van re-integratiemiddelen binnen het platform ervaren veel partijen als onmogelijk, met name vanwege de afscherpende houding van de partijen die de re-integratiebudgetten beheren (gemeenten en UWV) en de onmacht van sociale partners om vanuit O&O fondsen financieel vermogen te kunnen organiseren. ... De partijen ervaren hiervoor geen gezamenlijke verantwoordelijkheid.”* Intussen is het artikel betreffende de RPA's uit de wet geschrapt en zijn veel platforms opgeheven. Een aantal is nog wel zelfstandig operationeel.

Mogelijk succesvol zijn bepaalde initiatieven vanuit cao-partijen. Vanaf het jaar 1982 zijn in de meeste cao's afspraken gemaakt over scholing, werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid voor specifieke doelgroepen (o.a. werklozen). Bij de uitvoering van deze afspraken door sociale partners zijn projecten uitgevoerd in samenwerking met gemeenten. De invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) in 2003 heeft hieraan een impuls gegeven. Dit heeft tot plaatselijke successen geleid.⁴ Het totaaloverzicht van deze sectorspecifieke – veelal kleinschalige – projecten op het gemeentelijke of regionale niveau over de afgelopen 25 jaar ontbreekt echter. Dat is ook niet de ambitie van dit onderzoek, waar wij ons concentreren op de stand van zaken per begin 2010.

Samengevat, er zijn duidelijke aanwijzingen dat publiek private samenwerking (PPS) op het gebied van het regionale arbeidsmarktbeleid niet eenvoudig te organiseren is.

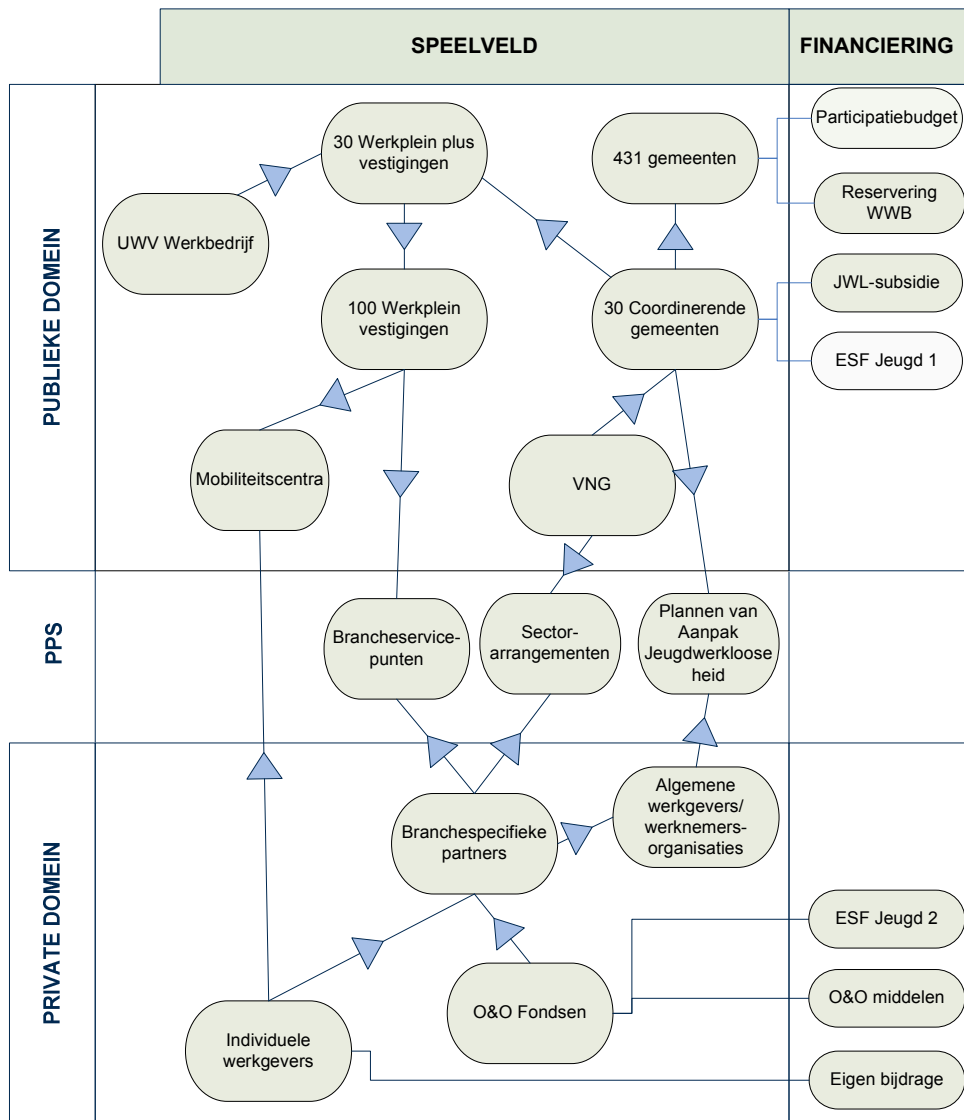
3 M. Arents, e.a., *Het functioneren van de Regionale Platforms Arbeidsmarktbeleid*, NEI, Rotterdam, mei 2003.

4 M. Arents, e.a., *Organiserend vermogen voor regionaal arbeidsmarktbeleid*, ECORYS, Rotterdam, 2004.

2.2 De huidige structuur

Om een beeld te krijgen van het publiek private speelveld waarin afspraken tussen gemeenten en sociale partners worden gemaakt, is hieronder beschreven welke spelers opereren op dit speelveld, hoe de spelers in relatie tot elkaar staan en welke financieringsbronnen de spelers kunnen aanwenden. Figuur 2.1 geeft het publiek private speelveld schematisch weer.

Figuur 2.1 Schematisch overzicht van het publiek private speelveld

2.3 Het publieke domein

Het publieke domein kan op landelijk, regionaal niveau en lokaal worden bekeken. Op landelijk niveau behandelen wij het ministerie van SZW en in het bijzonder het Actieplan Jeugdwerkloosheid (AJW). Naast SZW speelt de VNG een essentiële rol. Op lokaal

niveau betreft het de gemeenten en op regionaal niveau de samenwerkingsverbanden van gemeenten. Wat dit laatste betreft zijn in dit verband vooral van belang de 30 arbeidsmarktregio's. De provincies blijven in dit onderzoek buiten beschouwing.

Landelijk niveau publiek

Het kabinet wil voorkómen dat jongeren langdurig aan de kant staan zoals in de jaren tachtig is gebeurd en vindt het daarom van groot belang om nu in crisistijd snel met extra maatregelen voor jongeren te komen. Voorkomen moet worden dat jongeren aan hun lot worden overgelaten.⁵ Daarom is door het ministerie van SZW het Actieplan Jeugdwerkloosheid (AJW) opgesteld. Dit plan is gepubliceerd in juni 2009, een maand na de GA. Er waren daarvoor al intensieve activiteiten op het gebied van JWL-beleid. Het AJW bouwt voort op een advies van Hans de Boer. Onderdeel van het plan is het afsluiten van convenanten met de 30 arbeidsmarktregio's. De basis voor een dergelijk convenant is een regionaal Plan van Aanpak (PvA) waarin de betrokken partijen - gemeenten, sociale partners, UWV, onderwijs, jeugdzorg en kenniscentra - met elkaar kunnen afspreken hoe zij een aandeel zullen leveren in het uitvoeren van de ambities van het actieplan. Het kabinet trekt voor de regionale afspraken in 2009, 2010 en 2011 bij elkaar € 153 miljoen uit.⁶ Per 1 september 2009 hebben alle 30 regio's een convenant opgesteld.

De VNG opereert op landelijk niveau, maar heeft geen zeggenschap over de gemeenten. Wel kan de VNG op landelijk niveau het regionale en lokale beleid stimuleren en tevens fungeren als belangrijke schakel tussen het publieke en het private domein.

Regionaal niveau publiek

Centrale spelers in het publieke domein op regionaal niveau zijn het UWV WERKbedrijf en de 30 coördinerende gemeenten, die de wettelijke opdracht hebben om in het kader van de dienstverlening op regionaal niveau met elkaar samen te werken. Deze gemeenten hebben de coördinerende rol voor de arbeidsmarktregio's, die alle 431 gemeenten omvatten. De indeling van de 30 arbeidsmarktregio's is gebaseerd op de regio-indeling van de 30 Werkplein plusvestigingen (per 1 januari 2009). Onder de 30 Werkplein plusvestigingen vallen 100 Werkpleinen. De plusvestiging is geen extra organisatielaag met extra bevoegdheden.⁷ Een plusvestiging heeft specialistische taken als het verzamelen van arbeidsmarktinformatie, WSW indicatie, bedrijfsadvies en loketten als leerwerkloketten of brancheservicepunten. De dienstverlening wordt in principe op de 100 reguliere Werkpleinen uitgevoerd.

Vanuit het AJW is aan elk van de 30 regio's een subsidiebedrag verstrekt. Het staat de regio's vrij dit bedrag te besteden. Hiervoor zijn geen specifieke criteria gesteld, anders dan inhoudelijke. Alle plannen zijn getoetst door het Ministerie van SZW. De wethouder van sociale zaken van elk van de 30 coördinerende gemeenten is verantwoordelijk voor de allocatie van het toegekende subsidiebedrag. De betreffende wethouders hebben zich bereid getoond om een actieve rol te spelen in het bij elkaar brengen van het lokale en sectorale arbeidsmarktbeleid⁸.

⁵ www.szw.nl

⁶ Ministerie van SZW (2009) Actieplan Jeugdwerkloosheid.

⁷ VNG (2009) Samenwerking gemeenten en plusvestigingen WERKbedrijf.

⁸ Gezamenlijke Aanpak 2009-2010.

Lokaal niveau publiek

Gemeenten kunnen zelfstandig samenwerkingsafspraken maken met (lokale) vertegenwoordigers van branches. Individuele gemeenten beschikken over eigen middelen, dat wil zeggen uit de eigen begroting. Er zijn reserveringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Het belangrijkste budget betreft het Participatiebudget. Dat is een gemeentelijk budget waarin de middelen voor volwasseneneducatie, inburgering en re-integratie zijn gebundeld. Sinds 1 januari 2009 is deze regeling van kracht. Het Participatiebudget kan, wat betreft arbeidsmarktbeleid, worden ingezet voor iedereen ouder dan 18 jaar die te maken heeft met participatie.⁹ Dit kan gaan om curatief beleid, maar ook om preventief arbeidsmarktbeleid.

2.4 Het private domein

Algemene en sectorspecifieke werkgevers- en werknemersorganisaties

Het private domein bestaat uit algemene werkgevers en werknemersorganisaties, zoals VNO-NCW, MKB-Nederland, FNV en CNV. Deze partijen vertegenwoordigen niet uitsluitend een specifieke branche. Branchespecifieke partners doen dit wel. Zo wordt de metaalbranche onder andere vertegenwoordigd door Metaalunie en de bouw door Bouwend Nederland. Werkgevers en werknemersorganisaties kunnen regionaal georganiseerd zijn. Sectororganisaties zijn soms regionaal georganiseerd (bijvoorbeeld de agrarische sector en de metaalsector), maar meestal niet.

O&O fondsen

Sectororganisaties beschikken veelal over eigen middelen. In verschillende branches zijn door werkgevers en werknemersorganisaties fondsen opgericht; de zogenaamde O&O fondsen. Er zijn ruim 100 van deze fondsen in Nederland¹⁰. Niet elke branche beschikt over een eigen fonds. Het zijn private fondsen en daarover hebben alleen de sociale partners zeggenschap. O&O fondsen en sociale fondsen zijn stichtingen die door sociale partners zijn opgericht en worden bestuurd. De fondsen hebben tot doel de werking van de sectorale arbeidsmarkten te optimaliseren. De primaire aandacht gaat hierbij uit naar zittende werknemers. Over het algemeen zijn de fondsen gericht op scholing van zittende werknemers, maar steeds meer ook op het behouden en verkrijgen van goed opgeleid personeel en het verbeteren van de kwaliteit van arbeid. De fondsen hebben een vereveningsdoel. Hierbij gaat het om het innen van premies (collecterende functie) en het volgens bepaalde afspraken weer verdelen over de betrokkenen (distribuerende functie). De O&O fondsen beheren dus private middelen, waarover de overheid geen zeggenschap heeft.

Lokaal niveau privaat

De meeste sectoren zijn niet lokaal georganiseerd, maar sommige wel (agrarische sector). Daarnaast zijn er regionale, lokale, soms wijkgerichte, ondernemersverenigingen. Er zijn grotere en soms ook kleinere individuele bedrijven die beleidmatig bezig zijn met de arbeidsmarkt, soms in het kader van sociale plannen.

⁹ Rijksoverheid (2009) *Handreiking Externe Verantwoording Participatiebudget*.

¹⁰ Donker van Heel e.a. (2008) *Hoe werken sectorfondsen?*. ECORYS.

2.5 Publiek private samenwerking arbeidsmarktbeleid (PPSA)

Actieplan Jeugdwerkloosheid (AJW)

PPSA kan plaatsvinden in het kader van de regionale PvA JWL. Het ministerie van SZW heeft aan de 30 regio's de suggestie meegegeven om derden hierbij te betrekken, waarbij werkgeversorganisaties en sectorarrangementen expliciet zijn genoemd.

Sectorarrangementen

De sectorarrangementen worden over het algemeen afgesloten in het kader van het AJW. Volgens het AJW zijn sectorarrangementen afspraken over de inzet van middelen ten behoeve van (grote) aantallen (leerwerk)plaatsen in grote sectoren van de economie en bij landelijke werkgevers. Afspraken over de manier waarop die aantallen neerslaan in de regio kunnen deel uitmaken van een sectorarrangement (zie verder).

Sectorarrangementen worden afgesloten tussen sectororganisaties en de VNG en hebben een landelijk en/of regionaal bereik. De gezamenlijke inzet van publieke en private gelden is een belangrijke factor.

De Gezamenlijke Aanpak (GA)

Op 20 mei 2009 zijn afspraken gemaakt tussen de VNG en sociale partners, gericht op intensivering van gezamenlijk (regionaal) arbeidsmarktbeleid. De afspraken zijn verwoord in de verklaring '*Gezamenlijke aanpak gemeenten – sociale partners periode 2009 – 2010*'. VNG en centrale werkgevers- en werknemersorganisaties onderstrepen het gezamenlijk belang om zoveel mogelijk mensen aan het werk te houden, langdurige werkloosheid te vermijden en kansen te blijven bieden aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Door betere samenwerking kunnen de effecten van de economische crisis op de arbeidsmarkt kunnen worden gematigd, waaronder instroom in de WWB en gebruik van gemeentelijke voorzieningen.

Inhoudelijk is er onderscheid gemaakt in vijf arbeidsmarktthema's, waarop de gezamenlijke aanpak geoperationaliseerd kan worden:

- a) *Investeren in werkgelegenheid.* Gemeenten kunnen toch al geplande investeringen naar voren halen om daarmee de werkgelegenheid te bevorderen. Hierbij kan ook *Social Return On Investment* worden toegepast.
- b) *Zorgen dat mensen aan het werk blijven.* Het gaat hier om het voorkomen van werkloosheid en het steunen van prille werklozen bij het vinden van een andere baan. Gemeenten hebben een direct belang bij preventief arbeidsmarktbeleid, namelijk het voorkomen van een instroom in de WWB, toename gebruik andere voorzieningen en beroep op schuldhulpverlening. Vanuit dit belang kunnen gemeenten waar nodig een aanvullende stimulerende rol spelen, door gebruik te maken van het participatiebudget.
- c) *Gebruik maken van kansen op de arbeidsmarkt.* Dit onderdeel heeft betrekking op curatief arbeidsmarktbeleid, waarbij de mobiliteit tussen sectoren centraal staat. Groepen werkzoekenden worden (door gemeenten) geleid naar kansrijke sectoren. Samenwerking met sociale partners zorgt voor een vraaggerichte aanpak.
- d) *Jongeren op de arbeidsmarkt/voorkomen langdurige werkloosheid.* Dit onderdeel richt zich specifiek op het bestrijden van jeugdwerkloosheid. Hierbij gaat het vooral om het opstellen van landelijke sectorarrangementen, waarin verschillende publieke en private geldstromen worden gebundeld.

- e) *Ondersteuning zelfstandigen zonder personeel.* Hierbij gaat het om gezamenlijke maatregelen die moeten voorkomen dat zzp'ers in de bijstand komen. Ook moet voorkomen worden dat zzp'ers hun bedrijfskapitaal verliezen vanwege strenge eisen van uitkerende instanties. In dat geval zou een eventuele doorstart kunnen worden belemmerd.

Om de afspraken tussen gemeenten en sociale partners te financieren is het de bedoeling dat naast publieke middelen gebruik wordt gemaakt van middelen die via cao's beschikbaar komen. De O&O fondsen en gemeentelijke middelen kunnen gecombineerd worden (cofinanciering), wat een prikkel geeft om tot regionale samenwerking te komen. Regionale afspraken zullen behulpzaam zijn om ook op lokaal niveau tot zaken te komen tussen lokale arbeidsmarktpartners. Uit de GA komt tevens naar voren dat partijen meerwaarde zien in fondsvorming op gemeenteverstijgend niveau. Dit bevordert de samenwerking met sectoren. Ook ESF financiering kan hierbij betrokken worden. Ten slotte komt in de GA naar voren dat zowel gemeenten als sociale partners een opdracht hebben om duidelijke aanspreekpunten te organiseren. Voor wethouders geldt de opdracht om in regionaal verband te organiseren dat er één aanspreekpunt voor sectoren zal zijn.

PPSA in de uitvoering

Publieke en private organisaties ontmoeten elkaar bij de Werkpleinen, de mobiliteitscentra en de brancheservicepunten. Bij de Werkpleinen komen alle vormen van dienstverlening op het gebied van werk en inkomen bij elkaar. Werkgevers en werkzoekenden kunnen hier terecht. Gemeenten en UWV WERKbedrijf werken hierin volledig samen, veelal met derden zoals uitzendbureaus. Een mobiliteitscentrum is er op gericht om werknemers die met ontslag worden bedreigd zo snel mogelijk aan ander werk te helpen (van werk naar werk). Een mobiliteitscentrum kan zich richten op een bedrijf, regio of een (deel van) een sector. Mobiliteitscentra zijn in principe regionaal georganiseerd en gekoppeld aan de Werkplein plusvestigingen¹¹. Een brancheservicepunt is een overleg tussen UWV WERKbedrijf, gemeenten en sociale partners in een specifieke sector. Het doel van het overleg is de behoefte van de sectorale arbeidsmarkt in beeld te brengen en advies te geven aan de uitvoeringsinstellingen (Werkpleinen, mobiliteitcentra).¹² Het betreft een relatief nieuw fenomeen, dat wordt gecoördineerd door het hoofdkantoor van UWV WERKbedrijf.

PPSA Financiering

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) kan worden ingezet om mensen te helpen die moeilijk zelfstandig een baan kunnen vinden. Tevens kunnen door de minister erkende O&O fondsen voor bedrijven en instanties subsidie aanvragen om werknemers scholing te laten volgen. Daardoor kunnen zij zich gemakkelijker aanpassen aan de veranderingen op de arbeidsmarkt en zo hun arbeidsmarktpositie verbeteren.¹³ Relevante acties van de ESF subsidieregeling 2007-2013 zijn actie A en actie Jeugd:

- Actie A is bestemd voor activiteiten die de duurzame arbeidsinpassing van nuggers, WWB'ers, gedeeltelijk arbeidsgeschikten en/of ouderen bevorderen. Aanvragers zijn de colleges van B&W, UWV en de O&O fondsen.

¹¹ www.szw.nl

¹² www.werk.nl

¹³ www.agentschap.szw.nl

- Actie Jeugd heeft tot doel jeugdwerkloosheid te voorkomen. Het scholen van jongeren en het vergroten van hun kansen op de arbeidsmarkt staan centraal. Deze uitbreiding van de ESF-subsidieregeling is onderdeel van het Actieplan Jeugdwerkloosheid van het kabinet en valt uiteen in twee onderdelen. Actieplan jeugd 1 kan aangevraagd worden door de 30 coördinerende gemeenten en kan worden ingezet voor de regionale actieplannen jeugdwerkloosheid. Actie 2 kan aangevraagd worden door O&O fondsen en is bestemd voor sectorarrangementen. O&O fondsen moeten kunnen aantonen dat er een overeenkomst is getekend met de VNG.

3 Regionale samenwerking tussen gemeenten en sociale partners

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de samenwerking op regionaal niveau. Hierbij betreft het de resultaten van de enquête onder 30 arbeidsmarktregio's, waar relevant aangevuld met informatie verkregen uit beleidsdocumenten op regioniveau. In bepaalde gevallen zijn de antwoorden gecheckt door middel van telefonisch contact. Het doel van dit onderdeel is de regionale samenwerking tussen gemeenten en sociale partners op het terrein van arbeidsmarktbeleid op hoofdlijnen in kaart te brengen. Aanvullende tabellen (naar beleidsthema) zijn weergegeven in de bijlagen A, B en C. In de bijlage is een overzicht gegeven van beschikbare bronnen op regioniveau.

Binnen elk van de 30 regio's is de wethouder van sociale zaken benaderd met het verzoek er voor zorg te dragen dat een elektronische vragenlijst wordt ingevuld. Dit is bij 28 regio's gebeurd. In de meeste gevallen is de vragenlijst beantwoord door een beleidsmedewerker (21 maal) en in een aantal gevallen door een vertegenwoordiger van een regionaal arbeidsmarktplatform, de wethouder zelf of door een anonieme respondent.

Het hier gegeven beeld is representatief voor het beeld dat de 30 coördinerende gemeenten zelf hebben. Op basis van de antwoorden vanuit de regio's is een zo goed mogelijk beeld ontstaan, vanuit het perspectief van de organisatie die wordt verondersteld te weten hoe het zit.

3.2 Organisatie van de regionale samenwerking

Formeel of informeel georganiseerd

De respondenten uit de arbeidsmarktregio's is gevraagd of er sprake is van een formele organisatie voor regionaal arbeidsmarktbeleid waarin gemeenten en sociale partners samenwerken. Tabel 3.1 geeft hiervan de resultaten weer. Twee respondenten geven aan dat gemeenten en sociale partners samenwerken in een regionale Sociaal Economische Raad (SER). Dit is opvallend, aangezien er in zes provincies een regionale SER is.¹⁴ In totaal 13 respondenten geven aan dat er een RPA in de regio is en 13 andere respondenten geven aan dat er een andere formele organisatie voor regionaal arbeidsmarktbeleid is in de regio. Hierbij gaat het om organisaties die min of meer dezelfde functie hebben als een RPA of een regionale SER, maar anders genoemd zijn. In een regio is dat bijvoorbeeld het Platform Onderwijs Arbeidsmarkt (POA), waarvan ons niet bekend is wat het regionale bereik is. In een andere regio is er een Sociaal Economisch Samenwerkingsverband. Ten slotte is er volgens acht respondenten geen formele organisatie voor regionaal arbeidsmarktbeleid in de arbeidsmarktregio.

¹⁴ Brabant, Flevoland, Gelderland, Noord-Nederland, Overijssel en Utrecht.

Tabel 3.1 Aantal arbeidsmarktregio's met een formele organisatie voor regionaal arbeidsmarktbeleid (meerdere antwoorden mogelijk)

Formele organisatie	Aantal	%
Regionale SER	2	7%
RPA	13	46%
Anders	13	46%
Nee	8	29%
Totaal	28	100%

In alle 28 regio's die meegedaan hebben aan het onderzoek is er volgens de respondenten een vorm van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Sociale partners zijn hierbij nauw omschreven (zie paragraaf 1.3). Met samenwerking is bedoeld de **beleidsmatige** afspraken tussen (individuele) gemeenten en sociale partners, op het gebied van regionaal arbeidsmarktbeleid (zie paragraaf 1.3). Het gaat hier dus om samenwerking in ruime zin. Later is gevraagd naar de concrete stand van zaken van de samenwerking (zie paragraaf 3.4). De meeste respondenten geven aan dat er zowel samenwerking is binnen en buiten de formele organisatie (zie Tabel 3.2). In vier regio's is er volgens de respondenten alleen sprake van samenwerking via een formele organisatie en in acht regio's vindt de samenwerking volgens de respondenten niet plaats in een formele organisatie voor regionaal arbeidsbeleid, maar wordt de samenwerking op een andere wijze vorm gegeven.

Tabel 3.2 Aantal arbeidsmarktregio's waar samenwerking tussen gemeenten en sociale partners plaatsvindt door middel van participatie in een formele organisatie en/of door middel van samenwerking buiten een formele organisatie

Samenwerking	Aantal	%
Alleen een formele organisatie	4	14%
Formele organisatie en andere vorm van samenwerking	16	57%
Alleen een andere vorm van samenwerking	8	29%
Geen samenwerking	0	0%
Totaal	28	100%

Coördinatie regionaal arbeidsmarktbeleid

Bij bijna alle regio's is er een specifieke organisatie die de afspraken over regionaal arbeidsmarkt tussen gemeenten en sociale partners coördineert of het initiatief neemt. Bij één op de zeven regio's is dit volgens de respondenten niet het geval. De coördinerende gemeente in de regio heeft in veel gevallen de leidende rol in de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. In acht van de 24 regio's ligt de coördinerende rol bij een regionaal platform (RPA, SER of een ander regionaal platform), volgens de respondenten. Hieruit blijkt dat de regionale platforms in de meeste gevallen niet de leidende rol hebben. In acht arbeidsmarktregio's met een regionaal platform is de coördinerende organisatie – volgens de respondenten – de gemeente en dus niet het regionale platform. UWV WERKbedrijf is niet genoemd.

Tabel 3.3 Coördinerende organisatie per arbeidsmarktregio, naar type organisatie

Type formele organisatie	Aantal	%
Coördinerende gemeente	11	39%
Regionaal Platform	8	29%
Overig	5	18%
Geen coördinerende organisatie	4	14%
Totaal	28	100%

3.3 Samenwerking per beleidsthema

3.3.1 Drie thema's arbeidsmarktbeleid

Uitgaande van de inhoud van de GA richt het onderzoek zich op de volgende drie thema's:

1. arbeidsmarktbeleid voor werkenden (preventief beleid), exclusief JWL;
2. arbeidsmarktbeleid voor werklozen (curatief beleid), exclusief JWL;
3. arbeidsmarktbeleid gericht op JWL (preventief en curatief).

Tabel 3.4 geeft een overzicht van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot regionaal arbeidsmarktbeleid per thema. Samenwerking is hier gedefinieerd zoals in paragraaf 1.3. Apart is gevraagd naar samenwerking met grote (100 en meer werknemers) en kleine bedrijven (minder dan 100 werknemers). In alle 28 arbeidsmarktregio's die meegewerkt hebben aan het onderzoek is er – volgens de respondenten – sprake van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners of individuele bedrijven op minimaal één van de drie arbeidsmarktthema's. Dit geldt vooral voor het arbeidsmarktthema jeugdwerkloosheid. In (vrijwel) alle regio's is samenwerking op dat gebied. Met betrekking tot arbeidsmarktbeleid voor werkenden en werklozen komt dat bij minder regio's voor: in twee van elke drie regio's is sprake van samenwerking op elk van die gebieden. In één arbeidsmarktregio is er volgens de respondenten die wij hebben gesproken geen beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. In deze regio reikt de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners nog niet verder dan de samenwerking in het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO). Volgens een medewerker van het PAO heeft de gemeente een relatief geringe rol bij de activiteiten van het PAO.

Tabel 3.4 Samenwerking per arbeidsmarktthema¹⁵

	Werken- den	Werk- lozen	Jeugd- werkloos- heid	Minimaal één thema
Samenwerking tussen gemeenten en sociale partners	19	19	27	27
Geen samenwerking tussen gemeenten en sociale partners	9	9	1	1
Totaal	28	28	28	28
Samenwerking met individuele grote bedrijven	10	11	8	15
Geen samenwerking met individuele grote bedrijven	8	7	9	3
Weet niet/geen antwoord	10	10	11	10
Totaal	28	28	28	28
Samenwerking met individuele kleine bedrijven	8	12	9	15
Geen samenwerking met individuele kleine bedrijven	9	6	8	2
Weet niet/geen antwoord	11	10	11	11
Totaal	28	28	28	28
Samenwerking met individuele sociale partners en/of bedrijven	21	22	27	28
Geen samenwerking met sociale partners of bedrijven	2	2	0	0
Weet niet/geen antwoord	5	4	1	0
Totaal	28	28	28	28

3.3.2 Arbeidsmarktbeleid voor werkenden

Arbeidsmarktbeleid voor werkenden is gericht op het voorkómen van werkloosheid. Werkloosheid kan voorkomen worden door er voor te zorgen dat werknemers hun baan bij hun eigen bedrijf niet verliezen. Ook kunnen in dit kader werknemers die hun baan dreigen te verliezen begeleid worden naar een andere baan (van werk naar werk). Het gaat dan om preventief arbeidsmarktbeleid, dat wil zeggen het voorkómen van werkloosheid.

Wat betreft regionaal arbeidsmarktbeleid gericht op werkenden is er volgens de respondenten in ongeveer twee derde van de regio's sprake van beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Het betreft bemiddeling van werk naar werk dat plaatsvindt via mobiliteitscentra. Daarbij wordt samengewerkt met sectoren, vooral de bouw, zorg en technische sectoren. Het onderzoek geeft geen beeld van de inhoud van elke afzonderlijke afspraak van gemeenten met alle afzonderlijke sectoren. Instrumenten die vaak worden ingezet op mobiliteitscentra zijn duale trajecten en EVC-trajecten. In een regio is een leergang HRM opgericht. Werkgevers kunnen door middel van deze leergang cursussen volgen en informatie opdoen over HRM-beleid. Het uiteindelijke doel is het voorkómen van werkloosheid door HRM op een juiste manier in te zetten.

De sociale partners die betrokken worden bij de samenwerking zijn in alle gevallen de (algemene) werkgeversorganisaties (zie bijlage A). In ongeveer een derde van de regio's

¹⁵ In een aantal gevallen hebben respondenten aangegeven dat zij niet weten of er samenwerking is tussen gemeenten en sociale partners op een bepaald arbeidsmarktthema. Uit beleidsstukken van gemeenten en regionale platforms was op te maken of er wel of geen sprake was van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners.

zijn geen werknemersorganisaties betrokken en in twee derde van de regio's zijn zowel werkgevers- als werknemersorganisaties betrokken. De betrokken sociale partners zijn in 82 procent van de regio's sociale partners die opereren op regionaal niveau. In 30 procent van de regio's worden ook lokale en landelijke sociale partners betrokken.

Niet alle gemeenten binnen de regio's werken in het samenwerkingsverband met sociale partners. In ongeveer twee derde van de regio's is een deel van de gemeenten in de regio betrokken bij de samenwerking over preventief arbeidsmarktbeleid. In één derde van de regio's zijn het alle gemeenten die meewerken. De betrokken onderwijsorganisaties zijn in de meeste gevallen de reguliere onderwijsinstellingen en COLO.

3.3.3 *Arbeidsmarktbeleid voor werklozen*

Met arbeidsmarktbeleid voor werklozen wordt bedoeld het aan het werk helpen van mensen die werkloos zijn. Het gaat hier om curatief arbeidsmarktbeleid gericht op re-integratie op de arbeidsmarkt van werklozen, bijstandsgerechtigden, nuggers en andere niet-werkenden. Het kan gaan om kortdurend en langdurig werklozen.

Wat betreft regionaal arbeidsmarktbeleid gericht op werklozen is er volgens de respondenten in ongeveer twee derde van de regio's sprake van beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. De inhoud van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid gericht op werklozen is in de meeste gevallen vorm gegeven door inzet van de Werkpleinen. Hierin werken de gemeenten en UWV WERKbedrijf samen. De instrumenten die ingezet worden zijn bemiddeling, scholing, het creëren van stage- of leerwerkplaatsen en het verstrekken van loonkostensubsidie.

Eén respondent geeft spontaan aan dat er in de regio gebruik wordt gemaakt van *social return*. De opdrachtnemer van een gemeentelijke aanbesteding is in dat geval verplicht een percentage van de aanneemsom te besteden aan werklozen. Dit komt vermoedelijk bij meerdere regio's voor. Het onderzoek richt zich hier niet verder op.

De sociale partners die betrokken zijn bij de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid gericht op werklozen zijn in de twee derde van de regio's zowel de werknemers- als de werkgeversorganisaties. In 40 procent van de regio's zijn alleen de werkgeversorganisaties betrokken en in één regio zijn alleen werknemersorganisaties betrokken. Hierbij gaat het in de meeste gevallen om sociale partners die actief zijn op regionaal niveau en/of op landelijk niveau. Binnen de regio zijn in iets meer dan de helft van de regio's alle gemeenten betrokken bij het beleid. In de andere regio's is een deel van de gemeenten binnen de regio betrokken. Opvallend is dat uitzendbureaus relatief veel betrokken zijn bij de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners voor werklozen. In Werkpleinen zijn uitzendbureaus al veel langer betrokken bij het bemiddelen van werklozen naar werk.

3.3.4 *Bestrijding van jeugdwerkloosheid*

De bestrijding van jeugdwerkloosheid betreft het aan het werk houden van werkende jongeren en het aan het werk helpen van werkloze jongeren. Het gaat dus om het voorkómen van jeugdwerkloosheid (preventief) en het aan het werk helpen van werkloze jongeren (curatief).

In (vrijwel) alle regio's is er samenwerking tussen gemeenten en sociale partners bij de bestrijding van JWL. Volgens de respondenten concentreert de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners zich op het gebied van de jeugdwerkloosheid. Dit komt in bijna alle regio's naar voren. Het centrale punt is het regionale actieplan jeugdwerkloosheid. Enerzijds wordt de samenwerking vorm gegeven door middel van bemiddeling naar werk via de Werkpleinen en anderzijds door de directe benadering van werkgevers(organisaties) om afspraken te maken over stageplaatsen en (leerwerk)banen, waarbij gebruik wordt gemaakt van loonkostensubsidies.

De betrokken sociale partners zijn in twee derde van de gevallen zowel de werkgevers- als de werknemersorganisaties, voornamelijk op regionaal en landelijk niveau. In ongeveer de helft van de regio's wordt volgens de respondenten het RPA betrokken bij de samenwerking. Opvallend is dat, wat betreft de bestrijding van jeugdwerkloosheid, in relatief veel regio's (72%) alle gemeenten binnen de regio zijn betrokken bij het beleid. Dit percentage is hoog ten opzichte van de andere arbeidsmarktthema's. In 90 procent van de regio's worden reguliere onderwijsinstellingen en COLO betrokken bij de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners en in 60 procent van de regio's is er samenwerking met KBB's.

3.3.5 *Samenwerking met individuele bedrijven*

Ook is er een beleidsmatige samenwerking met individuele bedrijven in de regio in plaats van of naast afspraken met sociale partners. In de helft van de regio's is er samenwerking met individuele bedrijven op één van de drie arbeidsmarktthema's. Er zijn drie regio's die aangeven geen centrale afspraken te hebben met grote bedrijven en twee regio's geven aan geen afspraken te maken met individuele kleine bedrijven, op geen enkel arbeidsmarktthema. Met grote bedrijven wordt bedoeld bedrijven met 100 en meer werknemers. Onbekend is of de bedrijven een lokaal en/of landelijk werkingsgebied hebben. Ongeveer één derde van de respondenten heeft geen zicht op afspraken tussen gemeenten en individuele bedrijven.

3.4 **Vorderingen in de samenwerking: fase in de beleidscyclus**

Per arbeidsmarktthema is de respondenten gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot de samenwerking op het gebied van het arbeidsmarktbeleid. Samenwerking betekent niet altijd dat er (schriftelijke) afspraken zijn gemaakt. De samenwerking kan zich in een bepaalde fase van ontwikkeling bevinden. De stand van zaken is vastgesteld voor elk van de drie thema's afzonderlijk. Wij hebben dat gedaan door te vragen naar bepaalde activiteiten, die kunnen wijzen op bepaalde vorderingen. Gevraagd is naar de voorbereidingen die er zijn om afspraken te maken, in hoeverre de afspraken op schrift staan, er een convenant of afspraken zijn ondertekend, er sprake is van planvorming, er beleidsvoorbereidende activiteiten zijn, de uitvoering van de afspraken is gestart, de uitvoering in volle gang is en er al resultaten zijn. De respondenten konden meerdere activiteiten aangeven. Op basis van de combinatie van de gegeven antwoorden is per regio een maximale vordering in de beleidscyclus vastgesteld. Deze indicator geeft aan hoe ver elke regio is gevorderd om de eventuele plannen om te zetten in uitvoering.

Tabel 3.5 Vorderingen in de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners

Stand van zaken	Werkenden	Werklozen	Jeugdwerkloosheid
Beleidsvoorbereidende activiteiten	1	1	1
Afspraken op schrift / convenant	2	2	0
Afspraken in uitvoering	6	5	6
Resultaten	4	8	12
Weet niet/geen antwoord	15	12	9
Totaal	28	28	28

Wat betreft preventief arbeidsmarktbeleid, is één regio nog bezig met beleidsvoorbereidende activiteiten (zie Tabel 3.5). In twee regio's staan er afspraken op schrift, maar wordt het beleid nog niet uitgevoerd. Bij ongeveer de helft van de regio's zijn de afspraken voor preventief arbeidsmarktbeleid volgens de respondenten in uitvoering en ongeveer een derde van de respondenten geeft aan dat er al resultaten zijn bereikt. Op het gebied van werkloosheidsbestrijding zijn de regio's verder gevorderd met de uitvoering. In de helft van de gevallen zijn er al resultaten te melden. Op het terrein van de JWV is de uitvoering – volgens de respondenten - het meest ver gevorderd. Twee van elke drie regio's heeft al resultaten te melden. Overigens geeft een relatief groot deel van de respondenten geen informatie over de vorderingen.

Het onderzoek is geen resultaatmeting. In paragraaf 4.8 is een aantal voorbeelden gegeven van resultaten, waarbij is aangegeven hoe deze moeten worden geïnterpreteerd.

3.5 De invloed van de Gezamenlijke Aanpak (GA)

3.5.1 De samenwerking sinds mei 2009

Er is op twee manieren nagegaan in hoeverre de GA van invloed zou kunnen zijn geweest op de samenwerking van sociale partners en gemeenten op regionaal niveau. Ten eerste is nagegaan in hoeverre de samenwerking is veranderd sinds mei 2009, toen het akkoord is gesloten en de inhoud van de GA extern is gecommuniceerd. De interpretatie hiervan is buitengewoon lastig, aangezien juist in die periode het AJW breed is gecommuniceerd, inclusief de subsidiemogelijkheden voor de regio's. Ten tweede is aan de respondenten gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met de GA en zo ja, in hoeverre de GA volgens hen een bijdrage heeft geleverd aan de samenwerking.

Volgens de respondenten zijn er in drie van de vier regio's nieuwe of hernieuwde afspraken gemaakt tussen gemeenten en sociale partners sinds mei 2009 (zie Tabel 3.6). In zeven regio's zijn geen nieuwe afspraken gemaakt sinds mei 2009. In verreweg de meeste gevallen zijn de nieuwe afspraken sinds mei 2009 gemaakt op het initiatief van gemeenten én sociale partners samen. Daarnaast kwam het initiatief in vier arbeidsmarktregio's van de gemeenten.

Tabel 3.6 Aantal arbeidsmarktregio's waar sinds mei 2009 nieuwe afspraken zijn gemaakt tussen gemeenten en sociale partners

	Aantal	%
Sinds mei 2009 (nieuwe afspraken gemaakt)	21	75%
<i>Waarvan:</i>		
Op initiatief van de gemeente(n)	4	19%
Op initiatief van sociale partners	0	0%
Op initiatief van gemeenten én sociale partners	16	76%
Onduidelijk/weet niet	1	5%
Geen nieuwe afspraken sinds mei 2009	7	25%
Totaal	28	100%

Volgens de respondenten in verreweg de meeste regio's is de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners verbeterd. Bij ongeveer een vijfde van de regio's is de samenwerking niet veranderd sinds mei 2009. De samenwerking is nergens verslechterd.

Tabel 3.7 Ontwikkeling samenwerking tussen gemeenten en sociale partners per arbeidsmarktregio, sinds mei 2009

Samenwerking	Aantal	%
Verbeterd	20	71%
Geen verandering	6	21%
Verslechterd	0	0%
Geen mening	2	7%
Totaal	28	100%

Gevraagd naar een toelichting op de veranderingen, geven de meeste respondenten aan dat de bestrijding van jeugdwerkloosheid de belangrijkste impuls is geweest voor samenwerking tussen gemeenten en sociale partners in de regio. Het opstellen van een regionaal actieplan jeugdwerkloosheid heeft volgens de respondenten uit acht arbeidsmarktregio's geleid tot een verbetering van de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners (zie Tabel 3.8). Een andere factor die een positieve uitwerking op de samenwerking heeft is het overheidsbeleid 'Leren en Werken' (drie regio's). Dit beleid is gericht op het creëren van leerwerkplaatsen en EVC trajecten. Ook de economische crisis vormt een directe aanleiding om de samenwerking te intensiveren (twee regio's). Een sectorarrangement heeft in twee regio's geleid tot een verbetering van de samenwerking. Er zijn negen respondenten die geen toelichting geven, maar die geven wel aan dat er een verbetering van de samenwerking heeft plaatsgevonden.

Tabel 3.8 Redenen voor verbetering samenwerking tussen gemeenten en sociale partners sinds mei 2009 (meer dan één antwoord mogelijk)

Redenen voor verbetering samenwerking	Aantal	%
Actieplan jeugdwerkloosheid zorgt voor meer samenwerking	8	40%
Beleid Leren en Werken zorgt voor meer samenwerking	3	15%
Deelname aan sectorarrangement	2	10%
Urgentie samenwerking vanwege crisis	2	10%
Samenwerkingsverbanden zijn opgestart	4	20%
Uitbreiding samenwerking / geen specifieke reden	9	45%
Totaal	20	100%

3.5.2 Betekenis van de GA voor de samenwerking

In totaal 12 van de 28 respondenten geeft aan niet bekend te zijn met de 'Gezamenlijke Aanpak' (43%). Aan de 16 regio's die wel bekend zijn met de gezamenlijke aanpak is gevraagd of de verklaring aanleiding is geweest tot nieuwe of hernieuwde afspraken. Hiervan geven 10 respondenten aan dat dit in hun regio wel het geval was. Dat is 36 procent van het totaal van 28 regio's. Dus grosso modo heeft de GA in een derde van alle arbeidsmarktregio's geleid tot nieuwe of hernieuwde afspraken. De precieze relatie is niet verder onderzocht via de elektronische enquête.

Tabel 3.9 Aantal arbeidsmarktregio's dat bekend is met de verklaring Gezamenlijke Aanpak 2009-2010 en het aantal regio's waar de bekendheid met de verklaring heeft geleid tot nieuwe of herziene afspraken.

	Aantal	%
Bekend met verklaring gezamenlijke aanpak	16	57%
<i>Waarvan:</i>		
Verklaring heeft geleid tot nieuwe of hernieuwde afspraken	10	36%
Verklaring heeft niet geleid tot nieuwe of hernieuwde afspraken	6	21%
Niet bekend met verklaring gezamenlijke aanpak	12	43%
Totaal	28	100%

3.6 Financiering

Overzicht

Tabel 3.10 geeft een overzicht van de budgetten die aangewend zijn voor de financiering van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid in de arbeidsregio's. Allereerst is per beleidsthema aangegeven hoeveel regio's bepaalde fondsen hebben aangewend. In de laatste kolom is aangegeven in hoeverre er een bepaald fonds is ingezet voor één van de drie genoemde thema's. In totaal hebben 23 van de 28 regio's aangegeven welke fondsen worden gebruikt. Daarvan is er één regio die aangeeft in het geheel geen fondsen aan te wenden in de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. De andere 22 regio's doen dat wel. Gericht op de JWV zijn er 20 regio's waar één of meer fondsen worden ingezet. In een minder groot aantal regio's gebeurt dat voor arbeidsmarktbeleid gericht op werklozen (16) en gericht op werkenden (13).

Tabel 3.10 Aangewende budgetten, per arbeidsmarktthema (meer dan één antwoord is mogelijk)

Aantal regio's	Werkenden	Werklozen	Jeugdwerkloosheid	Totaal
Participatiebudget	10	15	17	21
Andere gemeentelijke budgetten	4	7	5	9
O&O fondsen of sociale fondsen van sociale partners	8	7	10	12
Landelijke subsidie bestrijding jeugdwerkloosheid	10	8	19	21
ESF	4	9	15	17
UWV	11	12	11	16
Provincie	2	3	1	4
Subsidie Leren en Werken	2	1	0	2
Geen budgetten	0	1	0	1
Subtotaal	13	16	20	23
w.v. (gedeeltelijk) gezamenlijk fonds	3	5	4	6
w.v. geen (gedeeltelijk) gezamenlijk fonds	10	10	16	6
w.v. onbekend	0	1	0	1
Totaal onbekend	15	12	8	5
Totaal	28	28	28	28

Participatiebudget

De brede inzetbaarheid van het Participatiebudget schept mogelijkheden voor gemeenten om het budget op verschillende arbeidsmarktthema's in te zetten. Uit Tabel 3.10 blijkt dat dit in werkelijkheid ook gebeurt. Het Participatiebudget wordt door 17 van de 20 regio's aangewend om de afspraken over arbeidsmarktbeleid over de JWL te bekostigen. Het budget wordt eveneens door de meeste regio's ingezet voor arbeidsmarktbeleid gericht op werklozen en voor preventief arbeidsmarktbeleid (zie Tabel 3.10).

Andere gemeentelijke budgetten

Gemeentelijke budgetten die niet tot het participatiebudget behoren, worden volgens de respondenten in mindere mate ingezet. Het kan gaan om eigen middelen of om reserveringen WWB. Ongeveer een derde van de regio's zet andere gemeentelijke budgetten in op arbeidsmarktbeleid voor werkenden. Ongeveer de helft van de regio's zet andere gemeentelijke budgetten in op arbeidsmarktbeleid voor werklozen en een vierde van de regio's gebruikt andere gemeentelijke budgetten voor arbeidsmarktbeleid voor jeugdwerklozen.

Enveloppe bestrijding jeugdwerkloosheid

In 21 van de 23 regio's waarvan de respondenten de vraag over de financiering van samenwerking tussen gemeenten en sociale partners hebben beantwoord, wordt gebruik gemaakt van de enveloppe bestrijding jeugdwerkloosheid. Dit budget wordt kennelijk ook ingezet voor algemeen arbeidsmarktbeleid.

O&O fondsen of sociale fondsen van sociale partners

Volgens de respondenten worden in de helft van het aantal regio's met afspraken tussen gemeenten en sociale partners middelen van O&O fondsen of andere sociale fondsen

van sociale partners ingezet. O&O middelen worden bij elk arbeidsmarktthema ongeveer even vaak ingezet. Uit de enquêteresultaten en uit de convenanten van de sectorarrangementen blijkt dat O&O middelen vaak ingezet worden voor de (gedeeltelijke) financiering van leerwerktrajecten.

ESF

ESF middelen worden ingezet in 17 van de 23 regio's. ESF wordt door de meeste regio's gebruikt voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid en minder vaak voor preventief arbeidsmarktbeleid (werkenden). Niet bekend is van welke ESF-acties de respondenten gebruik maken. Uit de Plannen van Aanpak Jeugdwerkloosheid blijkt dat de actie Jeugd gebruikt wordt voor de financiering van de bestrijding van jeugdwerkloosheid.

UWV

UWV heeft slechts beperkte middelen voor regionaal arbeidsmarktbeleid. Reguliere UWV-middelen wordt volgens de respondenten aangewend bij 16 van de van de 23 regio's. Relatief gezien wordt het UWV-budget minder vaak ingezet voor samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid voor jeugdwerklozen en meer voor preventief en curatief arbeidsmarktbeleid dat geen betrekking heeft op jeugdwerklozen. Samenwerking tussen gemeenten en sociale partners in dit type arbeidsmarktbeleid gaat in veel gevallen via de Werkpleinen.

Andere budgetten

Andere budgetten die aangewend worden om samenwerking tussen gemeenten en sociale partners te financieren zijn subsidies van provincies en de Tijdelijke Stimuleringsregeling Leren en Werken¹⁶. In vier van de 23 regio's waarvan de respondent de vraag over aangewende budgetten heeft beantwoord, wordt financiering uit de provincie ingezet voor samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Wat betreft de Tijdelijke Stimuleringsregeling Leren en Werken geldt dit voor twee regio's. Deze subsidie wordt niet ingezet voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Fondsvorming

De respondenten is gevraagd of de genoemde budgetten geheel of gedeeltelijk zijn samengevoegd tot één fonds. Bij zes regio's is dit het geval. Dat houdt in dat binnen één van de drie arbeidsmarktthema's fondsen zijn samengevoegd. Er is niet gevraagd naar een verdere toelichting op de samenvoeging van fondsen. Uit de stukken blijkt dat in een regio publieke budgetten zijn samengevoegd tot één fonds, dat gebruikt wordt voor het arbeidsmarktbeleid als geheel. De private middelen, zoals O&O financiering, zijn hierbij niet opgenomen als financiering van het fonds. Wij zijn niet tegengekomen dat private en publieke partijen samen een nieuw regionaal fonds hebben opgericht en daaraan doneren. Evenmin zijn wij tegengekomen dat publiek en private middelen samen de dekking leveren voor regionale plannen in een gemeenschappelijke begroting. In de beschikbare stukken hebben wij dat niet kunnen terugvinden en de interviews met de sectororganisaties bevestigen dit (zie hoofdstuk 4).

¹⁶ De Tijdelijke Stimuleringsregeling Leren en Werken 2009 van het ministerie van SZW is bestemd voor projecten die als doel hebben de mogelijkheden tot leren en werken voor werkende jongeren zonder startkwalificatie, werkzoekenden of met werkloosheid bedreigden de bevorderen. Hierbij gaat het om duale en EVC-trajecten.

3.7 Knelpunten en oplossingen

In dit onderdeel is beschreven wat volgens de respondenten knelpunten zijn. Het kan gaan om belemmeringen om tot samenwerking te komen en het kan gaan om knelpunten in de samenwerking zelf. Hierbij zijn ook de oplossingen genoemd die de respondenten zelf naar voren brengen. Aan de respondenten is gevraagd op welke wijze de ervaren knelpunten zelf worden opgelost, of kunnen worden opgelost.

3.7.1 *Belemmeringen voor samenwerking*

Samenwerking op geen enkel thema

In één regio is geen sprake van beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners op het gebied van regionaal arbeidsmarktbeleid (zie Tabel 3.4). Volgens de vertegenwoordiger van het PAO in deze regio worden de gemeenten wel betrokken bij het regionale arbeidsmarktbeleid via PAO, maar zijn er geen concrete afspraken tussen gemeenten en sociale partners. Daarnaast geeft de respondent aan dat er vanwege de huidige situatie op de arbeidsmarkt in de regio geen noodzaak tot actie is. De werkloosheid is in vergelijking met andere arbeidsmarktregio's relatief laag. Er zijn volgens de respondent geen specifieke belemmeringen.

Belemmeringen samenwerking arbeidsmarktbeleid werkenden

In negen arbeidsmarktregio's vindt volgens de respondenten geen beleidsmatige samenwerking plaats tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsbeleid voor werkenden. Volgens twee van deze respondenten komt dat, doordat er geen centraal aanspreekpunt voor werkgevers in de regio kan worden gevonden. Werknemersorganisaties zouden in de regio nog moeilijker te organiseren zijn dan werkgeversorganisaties. Een andere respondent geeft aan dat er in zijn regio geen organisatie is die zich verantwoordelijk voelt voor het tot stand brengen van regionale samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid voor werkenden. Samenwerking op dit thema komt volgens de respondent om deze reden niet van de grond in deze regio. Een andere regio blijft steken op een analyse van de noodzaak tot een gezamenlijke aanpak. Dit wordt volgens de respondent mede veroorzaakt door een gebrek aan expertise op het terrein van dit type arbeidsmarktbeleid. Twee andere regio's zien vanwege de aanwezigheid van mobiliteitscentra geen noodzaak tot extra samenwerking tussen gemeenten en sociale partners.

Belemmeringen samenwerking arbeidsmarktbeleid werklozen

In negen regio's is geen sprake van beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners, als het gaat om werkloosheid. In één van deze regio's is er volgens de respondent wel overleg gaande, maar worden er geen concrete afspraken gemaakt tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot dit type arbeidsmarktbeleid. Drie andere regio's geven aan dat er nog geen afspraken zijn tussen gemeenten en sociale partners, maar dat er wel plannen zijn om afspraken te maken. Eén regio geeft aan dat er onvoldoende draagvlak is voor een gezamenlijk arbeidsmarktbeleid voor werklozen.

Recente pogingen tot samenwerking

Bij regio's zonder enige vorm van samenwerking op een bepaald beleidsthema is nagegaan in hoeverre er sinds mei 2009 in elk geval geprobeerd is om tot samenwerking te komen. De onderstaande tabel moet als volgt worden gelezen. Binnen het thema 'werkenden' is er binnen 9 van de 28 regio's geen sprake van samenwerking. Daarvan

zijn er zes regio's die ook niet hebben geprobeerd afspraken te maken. Alleen op het gebied van werkloosheidsbestrijding is in drie regio's waar geen samenwerking bestaat, is alsnog geprobeerd om afspraken te maken.

Tabel 3.11 Aantal arbeidsmarktregio's zonder publiek private samenwerking per arbeidsmarktthema dat al dan niet geprobeerd heeft een afspraak te maken sinds mei 2009.

Geprobeerd afspraak te maken	Werkenden	Werklozen	Jeugdwerkloosheid
Ja	0	3	0
Nee	6	3	1
Anders	3	2	0
Geen antwoord	0	1	0
Totaal geen samenwerking	9	9	1
Totaal samenwerking	19	19	27
Totaal	28	28	28

3.7.2 Knelpunten bij de bestaande samenwerking en (mogelijke) oplossingen

De inhoud van het beleid en knelpunten

Tabel 3.12 geeft het aantal arbeidsmarktregio's weer dat knelpunten ervaart in de bestaande samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Knelpunten op het terrein van werkenden komen wat minder vaak voor in regio's dan knelpunten op het terrein van werkloosheid en JWL. De helft van de respondenten geeft aan dat er knelpunten zijn in de samenwerking. Op de beide andere terreinen is dat twee derde van de regio's.

Tabel 3.12 Aantal arbeidsmarktregio's met publiek-private samenwerking per arbeidsmarktthema dat wel of geen knelpunten ervaart

Knelpunten	Werkenden	Werklozen	Jeugdwerkloosheid
Ja	7	10	13
Nee	7	5	7
Geen antwoord	5	4	7
Geen samenwerking	9	9	1
Totaal	28	28	28

Organisatorische knelpunten

In een aantal arbeidsmarktregio's is er volgens de respondenten sprake van organisatorische knelpunten, die te maken hebben met de verschillende belangen van verschillende partijen. Publieke en private partijen hebben verschillende doelen en streven verschillende resultaten na. Specifiek voor werkgevers geldt dat de prioriteiten in een aantal regio's momenteel op een ander gebied liggen. Vanwege de recessie is er weinig vraag naar arbeid waardoor werkgevers geen prikkel hebben om te investeren in (jeugd)werklozen. Volgens verschillende respondenten zitten gemeenten onderling ook niet altijd op één lijn en streven soms verschillende doelen en resultaten na. Bestuurlijke regiogrenzen vallen niet samen met arbeidsmarktregio's, waardoor het verschil in belangen en doelen ook een geografische en bestuurlijke dimensie krijgt.

Een oplossing die aangedragen wordt door een respondent is het versterken van de regionale samenwerkingstructuur door zoveel mogelijk stakeholders te betrekken bij het regionale arbeidsmarktbeleid. Ook zou volgens dezelfde respondent de rol van de coördinerende gemeente versterkt moeten worden ten behoeve van de regiogemeenten. Een andere respondent stelt voor de prestatie-indicatoren te herdefiniëren om op die manier de belangen van de verschillende partijen beter op elkaar af te stemmen.

Financiering

De financiering van publiek private samenwerking wordt door een aantal respondenten als een knelpunt ervaren. De belangen van de verschillende partijen liggen niet op één lijn, waardoor partijen weinig bereid zijn financieel te investeren samenwerking. Een respondent merkt op het er soms op lijkt dat elke partij het belang heeft om zo weinig mogelijk financiële middelen beschikbaar te stellen. Een andere respondent (gemeenten) is van mening dat de financiering uit O&O fondsen aan staand beleid gebonden is. Een andere respondent geeft aan het participatiebudget in te zetten voor preventief arbeidsmarktbeleid, maar dat dit budget in de eerste plaats bedoeld is voor de bestrijding van werkloosheid (curatief). Curatief arbeidsmarktbeleid heeft voorrang als het gaat om het gebruik van het participatiebudget, waardoor het moeilijk is dit budget in te zetten voor preventief arbeidsmarktbeleid.

Volgens een respondent zou beter nadenken over mogelijkheden van bundeling van de publieke en private geldstromen nodig zijn. Dan zou de discussie kunnen verschuiven van een discussie over geld naar een discussie over de inhoud van het arbeidsmarktbeleid.

Knelpunten om tot uitvoering te komen

Afspraken tussen gemeenten en sociale partners leiden volgens drie respondenten niet tot concrete activiteiten op uitvoerend niveau. De oorsprong van dit knelpunt ligt volgens de respondent op het bestuurlijke niveau waar deze afspraken worden gemaakt. Er mist een concrete vertaalslag naar individuele bedrijven volgens een aantal respondenten. Ook wordt naar voren gebracht dat landelijke werkgeversorganisaties een te weinig bindende relatie hebben met hun achterban. Dit belemmert de aansluiting van beleid en uitvoering.

Volgens een respondent zou de aandacht meer moeten uitgaan naar het snel bereiken van concrete resultaten in plaats van naar overleg. In één regio benadert men bewust individuele bedrijven in plaats van sociale partners, omdat dit volgens de respondent eerder leidt tot concrete afspraken.

Arbeidsmarktinformatie

Vier respondenten geven aan behoefte te hebben aan eenduidige arbeidsmarktinformatie die gebruikt kan worden bij het formuleren van arbeidsmarktbeleid. De nu beschikbare informatie is uit verschillende bronnen afkomstig en geeft volgens deze respondenten geen samenhangend beeld voor de arbeidsmarktregio. Zo zijn er, onder andere, de werkloosheidscijfers van UWV, cijfers over stage- en leerwerkplaatsen van de kenniscentra of COLO en zijn er regionale arbeidsmarktmonitors. Deze zijn echter niet altijd direct bruikbaar. En het ontbreekt aan samenhang van de beschikbare informatie. Het formuleren van beleid dat vraag en aanbod aan elkaar koppelt wordt hierdoor belemmerd.

Een respondent pleit voor een ondersteunend informatiesysteem waarin de belangrijkste partijen hun informatie verwerken en vertalen naar sturingsinformatie. Volgens een andere respondent zou het ministerie hierin het initiatief moeten nemen. Het is belangrijk om zicht te krijgen op kansrijke sectoren, zodat mismatch tussen vraag en aanbod kan worden tegengegaan.

3.8 Taakstellingen en streefcijfers

Taakstellingen/streefcijfers

Aan de respondenten is per arbeidsmarktthema gevraagd of er taakstellingen en/of streefcijfers zijn geformuleerd, specifiek bij afspraken tussen gemeenten en sociale partners. Uit Tabel 3.13 blijkt dat ongeveer de helft van de regio's taakstellingen of streefcijfers heeft geformuleerd bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners over preventief arbeidsmarktbeleid. In de meeste gevallen gaat het om streefcijfers die betrekking hebben op aantallen werknemers in mobiliteitscentra of aantallen leerbanen/EVC trajecten. Zo streeft een regio naar 250 duale trajecten en 100 EVC trajecten voor werkenden in 2010. Daarnaast zijn in enkele regio's ook streefcijfers voor andersoortige projecten opgesteld. Bij een andere regio gaat het er om te bereiken dat minimaal 50 procent van de werkgevers met meer dan 10 medewerkers actief bezig is met levensfase bewust personeelsbeleid. In een andere regio wil men 100 bedrijven bereiken met de leergang HRM die is opgesteld voor werkgevers.

Meer regio's hebben taakstellingen of streefcijfers op het gebied van arbeidsmarktbeleid voor werklozen. Voor samenwerking op dit arbeidsmarktthema heeft drie van elke vier regio's taakstellingen of streefcijfers geformuleerd. Hierbij gaat het voornamelijk om het aantal plaatsingen in een arbeidsmarktregio. In een regio gaat het bijvoorbeeld om 400 plaatsingen. In een andere regio streeft men naar een afname van de omvang van het bestand met 25 procent. Daarnaast wil men 1.100 leerwerk/EVC trajecten en 1.250 nuggers bereiken.

Samenwerking tussen gemeenten en sociale partners op het arbeidsmarktthema Jeugdwerkloosheid gaat in bijna alle gevallen samen met taakstellingen en/of streefcijfers, opgenomen in de Plannen van Aanpak Jeugdwerkloosheid. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat het gaat om een maximaal acceptabel aantal werkloze jongeren, of om een minimaal aantal plaatsingen in een leerwerkplaats of EVC-traject. In een regio is het doel een maximale stijging van 750 werkloze jongeren vanaf mei 2009 tot en met december 2009. In een andere regio gaat het om 500 plaatsen.

Tabel 3.13 Aantal arbeidsmarktregio's met taakstellingen/streefcijfers

Taakstellingen/streefcijfers	Werkenden	Werklozen	Jeugdwerkloosheid
Ja	8	12	19
Nee	7	4	1
Weet niet	0	0	1
Geen taakstellingen	13	12	7
Totaal	28	28	28

Voorbeelden van bereikte resultaten

Het onderzoek is niet gericht op het meten van resultaten. Wel zijn voorbeelden te geven. Aan regio's is open gevraagd naar resultaten om een indruk te krijgen van de soorten resultaten. Nadrukkelijk geven de onderzoekers aan dat niet is nagegaan in hoeverre de

door de regio's beschreven resultaten daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan beleidsmatige samenwerking tussen gemeenten en sociale partners. Niet uitgesloten moet worden dat verschillende respondenten de totale output van de uitvoeringsorganisaties als resultaat opgeven. Het is voor de organisaties zelf (en voor de onderzoekers) bijzonder moeilijk om het netto resultaat van de samenwerking hieruit te isoleren. De voorbeelden geven dan ook niet meer dan een kwalitatief beeld van de soorten resultaten waaraan in de regio wordt gedacht.

Met betrekking tot beleid gericht op werkenden geeft een regio aan 33 bedrijven te hebben bereikt met de leergang HRM en via de werkpleinen ongeveer 1.000 werknemers te hebben verplaatst van werk naar werk.

Bij het bestrijden van werkloosheid zijn er meer regio's die resultaten zien van de samenwerking. In een regio zijn bijvoorbeeld 225 EVC-trajecten uitgevoerd, zijn ongeveer 1.000 vacatures vervuld, 1.188 mensen naar werk begeleid en zijn 355 mensen in een traject geplaatst met baangarantie. In een andere regio zijn 400 plaatsingen per jaar gerealiseerd.

Bij de samenwerking tussen gemeenten en sociale partners in het bestrijden van jeugdwerkloosheid geeft ongeveer twee derde van de respondenten aan dat er al resultaten zijn bereikt. Een regio geeft specifiek aan dat de doelen in het PvA JWL allemaal behaald zijn. Dit houdt in dat er in 2009 50 jongeren zijn geplaatst op een reguliere baan, 50 op een leerwerkbaan en 80 op een stagebaan. In een andere regio zijn 200 extra leerwerkbanen gerealiseerd en zijn 165 jongeren uit de werkloosheid gestroomd.

4 Landelijke afspraken per sector

4.1 Inleiding

Op landelijk niveau is voor een aantal sectoren nagegaan in hoeverre er per begin 2010 samenwerking bestaat tussen sociale partners en gemeenten. Wij concentreren ons hierbij op de sectorarrangementen, die recent zijn afgesloten tussen sectororganisaties, de VNG en UWV. Het gaat bij sociale partners dan niet om de algemene werkgevers en algemene werknemersorganisaties, maar om de landelijke sectorspecifieke organisaties. Dat zijn over het algemeen de cao-partijen. Het betreft dus een selectieve groep van sectoren die wij hebben bekeken.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op zes gesprekken met vertegenwoordigers van sectororganisaties, die betrokken zijn bij landelijke sectorarrangementen. Aan deze organisaties is zo veel mogelijk gevraagd naar alle vormen van samenwerking met de VNG en voor zover mogelijk ook de samenwerking met gemeenten op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Gesproken is met Bouwend Nederland (bouwsector), ABU (uitzendsector), Metaalunie (metaalsector), FOSAG (schilders), CUMELA (cultuurtechnische werken en grondverzet, meststoffendistributie en loonwerk agrarisch) en VGN en Actiz (zorgsectoren).¹⁷ Tevens is gebruik gemaakt van schriftelijke documentatie. De tekst van alle sectorarrangementen is door ons bestudeerd. Enkele relevante bronnen van de Stichting van de Arbeid en de FNV zijn meegenomen. Aanvullend is gesproken met vertegenwoordigers van het ministerie van SZW en de VNG.

4.2 Sectorarrangementen

Partijen bij de sectorarrangementen

Sectorarrangementen zijn arrangementen tussen sociale partners en de VNG in het kader van de bestrijding van de jeugdwerkloosheid die optreedt als gevolg van de economische crisis. Het zijn convenanten die zijn ondertekend door sectororganisaties (brancheorganisaties en branchespecifieke werknemersorganisaties), VNG en UWV WERKbedrijf. In een enkel geval is er geen werknemersorganisatie betrokken, maar wel een - paritair - O&O Fonds (uitzendbranche).

Eerdere en andere ervaringen met samenwerking op landelijk niveau

Geen van de sectororganisaties heeft eerder op landelijk niveau een convenant afgesloten met de VNG, anders dan in het kader van het AJW. Het zijn tot nu toe altijd de algemene werkgevers- en werknemersorganisaties die op landelijk niveau invulling gaven aan de samenwerking met gemeenten (VNG). In het kader van de sectorarrangementen zijn het de cao-partijen en sectorale O&O fondsen die bij de samenwerking zijn betrokken.

Startdatum sectorarrangementen

Het eerste sectorarrangement is afgesloten in de bouw (15 oktober 2009), daarna volgden de uitzendbranche (7 december 2009), de metaal (1 februari 2010), de schildersbranche (1 maart 2010) en de sector grondverzet (3 maart 2010). Ten tijde van dit onderzoek worden (afroddende) gesprekken gevoerd in de luchtvaartsector, de sector groothandels en een aantal andere sectoren waaronder de zorgsector. Alle

¹⁷ Ook in de luchtvaartsector en de groothandel is intussen een sectorarrangement afgesloten,

arrangementen zijn dus van zeer recente datum. Dat houdt ook in dat er nog nauwelijks ervaring is met de aansluiting in de regio.

Aanleiding sectorarrangementen

Alle sectorarrangementen zijn afgesloten in het kader van de bestrijding van de Jeugdwerkloosheid. Het is niet zo dat de JWL de enige *aanleiding* is geweest. De aanleiding is verschillend per sector. De enveloppe JWL en de ESF actie J2 middelen heeft bij een aantal sectoren zeker een aantrekkingskracht gehad en was soms ook de directe en enige aanleiding om contact te zoeken met SZW en de VNG. Maar er zijn ook andere aanleidingen tot de contacten. In de uitzendbranche waren er al langer lopende initiatieven die verder zijn uitgebouwd. De uitzendbranche was in Amsterdam en Rotterdam actief met de aanpak van jeugdwerkloosheid. Jongeren werden aangemoedigd te werken als intercedenttrainee op een uitzendbureau. Hierbij ging het om werkloze jongeren met een bijstandsuitkering en met minimaal een MBO-4 diploma. De VNG is vervolgens met de ABU nagegaan in hoeverre de lokale afspraken konden worden opgeschaald naar het landelijke niveau, wat uiteindelijk heeft geresulteerd in een landelijk convenant. De schildersbranche heeft zelf het initiatief genomen om de VNG te benaderen. De aanleiding was dat de branche graag wilde dat waar mogelijk gemeenten onderhoudswerkzaamheden van de zomer naar de winter zouden verschuiven (jaarrond werken) om daarmee de seizoenswerkloosheid in de sector te verminderen. In de sector grondverzet is tijdens cao-overleg overeengekomen dat er een inspanning geleverd moet worden om de inzet van jongeren in de sector te vergroten. Rekening houdend met het AJW Jeugdwerkloosheid hebben de sociale partners zich gewend tot SZW, waarna de VNG samen met SZW en UWV WERKbedrijf verkennende gesprekken met sociale partners in de sector heeft gevoerd en uiteindelijk ook een sectorarrangement tot stand is gekomen. Hoewel het dus niet in alle gevallen de aanleiding was, is de JWL vaak wel de kapstok geweest om te komen tot sectorarrangementen.

Relatie sectorarrangementen met regionale PvA JWL

De regionale PvA JWL zijn door de regio's ingediend bij het Ministerie van SZW vóór 1 september 2009. Er was op dat moment nog geen enkel sectorarrangement afgesloten. De eerste dateert van 15 oktober 2009 (bouw). De plannen van aanpak ten behoeve van de inzet van de enveloppe JWL dienden samen met regionale partners tot stand te komen. SZW en de VNG hebben geadviseerd een deel van de budgetten (ook ESF) te reserveren voor inzet op sectorarrangementen. De algemene werkgevers- en werknemersorganisaties zijn niet betrokken geweest bij de regionale PvA (maar wel regionale en lokale werkgeversvertegenwoordigers). De sectorarrangementen hebben zich ontwikkeld los van de regionale plannen van aanpak JWL. Het wel zo dat er bij verschillende sectorarrangementen is voortgebouwd op de regionale en lokale ervaringen, al of niet in aangepaste vorm. Uiteindelijk zijn in alle sectorarrangementen kwantitatieve doelstellingen geformuleerd om 18 tot 27 jarigen te helpen aan een leerwerk- of stageplek en waar mogelijk een duurzame werkplek. Het gaat over het algemeen om werkloze en kwetsbare jongeren, dan wel jongeren die hun opleiding niet kunnen afronden en zelfs werkloos dreigen te worden omdat zij geen BPV plek vinden. In tabel 4.1 is een beknopte samenvatting gegeven van de doelstellingen per sectorarrangement.

Tabel 4.1 Doelstelling per sectorarrangement¹⁸

Sector	Doelstelling
Bouw	Creëren van extra 1.000 leerwerk- en stageplekken voor jongeren van 18 tot 27 jaar, die werkloos zijn of dreigen te worden in de bouw- en infrasector.
Uitzendsector	Het plaatsen van 2.500 jongeren als intercedenttrainee, in dienst nemen van 1.500 uitzendkrachten in de vorm van een leerwerkbaan, creëren van 500 arbeidsfitbanen.
Metaal	Het creëren van 6.000 extra plekken voor jongeren van 18-27 jaar, bestaande uit: 3.000 leerwerkplekken (bbl) voor werkloze jongeren, 2.600 arbeidsfitstages voor werkloze jongeren (in beginsel al wel voldoende gekwalificeerd) en 400 leerwerkplekken specifiek voor kwetsbare jongeren.
Schilders	Het creëren van 260 extra plaatsen voor jongeren, waarvan 200 bbl en 60 kwetsbare jongeren (arbeidsfitplekken).
Grondverzet	Het gaat om 250 boventallige plaatsingen, waarvan 200 bbl/bol plekken en 50 arbeidsplaatsen voor jongeren met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, zoals Wajongers of langdurig werklozen en daarnaast 100 arbeidsmarktfitstages.
Zorg	Nog niet bekend
Totaal	In totaal gaat bij de vijf sectorarrangementen om ongeveer 12.000 jongeren , waarvan 2.500 banen met loonkostensubsidie, 5.900 bbl en bol plaatsen, 3.200 arbeidsfitplaatsen en 510 plaatsen voor kwetsbare jongeren (zoals Wajong). N.B. Dit is exclusief de luchtvaart met een doelstelling van 850 leerwerk- en stageplekken.

Het is de bedoeling om *extra* plekken te realiseren. Dat wil zeggen dat er plekken voor jongeren worden gerealiseerd boven op de eerder geraamde instroom van jongeren in banen en opleidingen. Dat impliceert in elk geval ook het behoud van plekken. Het gaat dus om een netto resultaat: de plaatsingen zouden niet gerealiseerd worden zonder extra inspanningen. De schildersbranche geeft een volgende onderbouwing, gebruik makend van eerder gemaakte afspraken in de cao. 'Extra' betekent bovenop de door de schildersbranche eerder geraamde instroom van 500 jongeren in de schildersopleidingen. In totaal over het jaar 2010 is het streven om 700 bbl'ers te laten instromen. Dit is een beredeneerde schatting geweest: normaal is de instroom ongeveer 1.000 en de verwachtingen van het EIB duiden eerder op een instroom van bijna nul. In de cao is vervolgens uitgegaan van een instroom van 500 (anticyclisch investeren in scholing). Dit was allemaal voorafgaand aan het convenant. Het gaat volgens het arrangement bij deze sector om een netto extra inspanning van 200 bbl'ers ten opzichte van eerder in cao-verband gemaakte afspraken. Alle partijen geven aan dat het moeilijk is om vast te stellen wat extra is en wat niet.

(Financiële) inbreng van de geledingen

Er wordt binnen de sectorarrangementen geen extra geld vrijgemaakt, maar bestaande fondsen worden meer gekoppeld aan de samenwerking tussen sectoren en gemeenten. Wel is het zo dat bepaalde sectoren specifieke ESF-middelen (Jeugd Actie 2) inzetten, zoals de uitzendbranche. Er is wel sprake van oormerking, maar over het algemeen is er geen directe financiële inbreng op landelijk niveau. In de sectorarrangementen worden de kaders, doelstellingen en financiële bronnen genoemd. Maar de daadwerkelijke uitgaven en verplichtingen moeten worden gedaan op lokaal en regionaal niveau. De beslissing over de toekenning van O&O-gelden is weliswaar landelijk geregeld, maar de uitgaven

¹⁸ De arrangementen in de luchtvaart en groothandel waren voor het onderzoek niet tijdig afgerond om nog te kunnen meenemen in dit overzicht.

zijn lokaal op bedrijfsniveau. De AJW-subsidie is regionaal geormerkt. Ook de ESF actie J1 wordt regionaal ingezet. De middelen van de individuele gemeenten worden van geval tot geval anders ingezet; daarover beslissen uiteindelijk de 431 afzonderlijke gemeenten. Er zijn soms wel afspraken in regionaal verband om gezamenlijk op te trekken bij het maken van afspraken met sectoren.

De inbreng van sectoren is over het algemeen als volgt. De sectororganisaties zullen zich inspannen om de achterban te overtuigen van het belang om leerwerkplaatsen en stageplaatsen ter beschikking te stellen. Individuele bedrijven kunnen net als vroeger een aanvraag voor een bijdrage uit het fonds doen. Daarnaast worden sectorspecifieke instrumenten ter beschikking gesteld en wordt daarin geïnvesteerd (KBB, opleidingsbedrijven, brancheservicepunten, sectorconsulenten). Vanuit het landelijke niveau wordt hiermee getracht de bedrijven in de regio te stimuleren om ook in deze neergaande conjunctuur te investeren in opleiding van jongeren. De mechanismen zijn over het algemeen niet nieuw. Diverse samenwerkingsverbanden in de schildersbranche gaven bijvoorbeeld aan al langer op de landelijk afgesproken manier te werken met gemeenten (bijvoorbeeld in Zeeland). En ook in het verleden is er in deze branche een vergelijkbaar project geweest met gemeenten ('Vier maal 100').

De inbreng van de VNG is vergelijkbaar met die van de landelijke sectororganisaties, met dien verstande dat de VNG niet over een eigen fonds beschikt. De VNG kan net als de sectororganisaties niets afdwingen bij de gemeenten. Wel zal de VNG alle mogelijke moeite doen om de gemeenten te stimuleren samen te werken met specifieke sectoren in de regio en daarbij de nodige investeringen te doen, veelal voor loonkostensubsidies, of via inzet van werken met behoud van uitkeringconstructies.

Tabel 4.2 Beknopte samenvatting van de inbreng van sectoren en gemeenten volgens de sectorarrangementen

Sector	Inbreng (bedrijven in) sectoren	Inbreng VNG (gemeenten)
Bouw- en infrasector	De Bouw- en Infrasector bevordert dat individuele (leer)bedrijven in de sector en opleidingsbedrijven in de sector zich inspannen om zo veel mogelijk stageplekken, traineeplekken en leerwerkplekken aan te bieden. De sector levert een bijdrage via de infrastructuur van de 72 regionale opleidingsbedrijven in de sector. Hiervan zijn er 50 direct verbonden aan Bouwend Nederland. Een regionaal opleidingsbedrijf is dus iets anders dan een leerbedrijf, aangesloten bij de KBB Fundeon. Ook van deze infrastructuur, Fundeon en de leerbedrijven, wordt gebruik gemaakt. Een derde infrastructuur van de sector legt een bodem voor de uitvoering van alle afspraken: de O&O fondsen. De subsidiëring van scholingstrajecten via de O&O fondsen in de sector is "staand beleid" en is niet gekoppeld aan het convenant.	De VNG bevordert het volgende: in hun hoedanigheid van werkgever spannen gemeenten zich in om leerwerk- en stageplekken te creëren, in hun hoedanigheid van opdrachtgever om meer leerwerk- en stageplekken te creëren ('social return'), alsmede het inzetten van een loonkostensubsidie.
Uitzendsector	ESF-financiering wordt ingezet. Financiering vanuit het O&O fonds van de uitzendsector wordt ingezet (STOOF). Begeleiding, aanvulling tot cao-loon en scholing worden betaald door de uitzendonderneming.	VNG stimuleert dat gemeenten een loonkostensubsidie (70%) inzetten voor de LWP en de inzet van werken met behoud van uitkering (of inkomensvoorziening op grond van wet WIJ).
Metaal	Voor de 3.000 extra bbl-plaatsen levert de sector een loon(kosten)subsidie van 80 procent van het WMJL voor werkloze jongeren tot mbo 4 niveau, die worden geplaatst in een bbl-baan. De 20-30 opleidingsbedrijven metaal (OBM) worden ingezet. OBM heeft een één loketfunctie voor bedrijven in de sector die (nieuwe) werknemers willen scholen. Voor specifieke scholing van bbl'ers kunnen bedrijven een subsidie van maximaal € 4.000 vanuit het O&O Fonds verkrijgen. Voorts is er de inzet van vier door de sector gefinancierde consultants arbeidsmarkt metaalberoepen (CAB).	Voor de 2.600 arbeidsfitstages levert de gemeente voor de duur van 3 maanden een inkomensvoorziening ter hoogte van 70 procent van het WMJL, mogelijk te verlengen met 3 maximaal maanden. Voor de 400 leerwerkplekken voor kwetsbare jongeren levert de gemeente daarnaast een schadeloosstelling van de werkgever voor de begeleiding van de jongeren. De BBL plekken zouden een loonkostensubsidie van 80% WMJL vragen.

Sector	Inbreng (bedrijven in) sectoren	Inbreng VNG (gemeenten)
Schilders	De branche zal de achterban stimuleren om per saldo netto 200 extra bbl'ers te plaatsen. Er zijn 18 lokale samenwerkingsverbanden van schildersbedrijven op het gebied van scholing. Daarvan zijn er 11 coöperatief georganiseerd en 7 zelfstandig (6 stichtingen en 1 BV). De samenwerkingsverbanden nemen zelf leerlingen in dienst en verzorgen zelf de scholing. Daarna volgt doorstroming naar schildersbedrijven. Deze infrastructuur is in het convenant ingebracht. De 18 samenwerkingsverbanden zijn op de hoogte van het convenant en hun taak is om contacten te leggen met de 30 regio's (dat kunnen dus meerdere regio's per samenwerkingsverband zijn). KBB Savantis heeft hierbij eveneens een rol. De VNG dient haar achterban aan te sporen contacten te leggen met de 18 samenwerkingsverbanden.	Van de gemeente als opdrachtgever wordt verwacht onderhoudswerk zodanig te spreiden dat er meer jaarrond kan worden gewerkt. De gemeente kan kwetsbare jongeren plaatsen bij de werkgevers waarbij werken met behoud van uitkering wordt toegepast.
CUMELA Grondverzet	De werkgever betaalt de jongeren een salaris volgens de cao-norm en verzorgt de begeleiding van de jongeren. Het scholingsfonds Colland bekostigt daarnaast deels de opleidingen. CUMELA gaat een intermediaire rol spelen bij de arbeidsbemiddeling. De bedoeling is dat UWV een selectie maakt van beschikbare jongeren uit het bestand van UWV. Deze selectie wordt doorgespeeld aan CUMELA. CUMELA heeft goede contacten met de bedrijven in de sector en kan de jongeren daarom bij de bedrijven geplaatst krijgen, ondanks dat de bedrijven in de sector geen melding doen van vacatures.	De rol van de VNG is het stimuleren van de gemeenten om: (a) mee te werken aan het sectorarrangement en (b) het verlenen van loonkostensubsidie van 80% WMJL aan bedrijven waar jongeren geplaatst worden.

4.3 Rol van de Gezamenlijke Aanpak bij de sectorarrangementen

Het convenant van de Stichting van de Arbeid en VNG over een Gezamenlijke Aanpak van sociale partners en gemeenten (GA) was bij de sectororganisaties niet of nauwelijks bekend. De GA heeft volgens de werkgeversorganisaties van de sectoren niet of nauwelijks een rol gespeeld bij de totstandkoming van de sectorarrangementen. Een enkele sector geeft aan dat de GA misschien impliciet een rol zou kunnen hebben gespeeld. Bij een aantal sectoren zoals de schildersbranche dateert de eerste benadering van de VNG door de branche van ongeveer eind 2008, in elk geval voorafgaande aan de Gezamenlijke Aanpak (mei 2009). In die zin heeft de GA geen rol gespeeld bij de toenadering van de branche tot de gemeenten. De verbinding tussen sociale partners en VNG op landelijk niveau is vooral gelegd door het AJW en de daaraan gekoppelde subsidie. Het gemeenschappelijk aanvragen van ESF door landelijke partijen zal in de toekomst een aanvullende mogelijkheid kunnen zijn.

4.4 Knelpunten

Inleiding

Bij een analyse van de knelpunten in verband met sectorarrangementen moet in de eerste plaats worden bedacht dat deze allemaal van zeer recente datum zijn. Het betreft dan ook vooral een evaluatie van het proces. Wij hebben gesproken met vertegenwoordigers van de brancheorganisaties (in alle gevallen waren dit werkgeversorganisaties), die betrokken zijn bij de arrangementen. Volgens de gekozen opzet van het onderzoek is niet gesproken met andere betrokkenen, zoals de werknemersvertegenwoordigingen per sector. Daarnaast is gesproken met vertegenwoordigers van SZW en van de VNG. Tevens zijn enkele beleidsdocumenten geraadpleegd over de eerste ervaringen met de sectorarrangementen tot nu toe, die voor een deel ook afkomstig zijn van werknemersorganisaties¹⁹. De nu volgende inventarisatie is gebaseerd op al deze bronnen en op deze wijze is getracht evenwicht aan te brengen in de diverse oordelen.

Lange doorlooptijd

De arrangementen zijn volgens alle betrokkenen moeizaam tot stand gekomen, met een lange doorlooptijd tot gevolg. De oorzaak is de wederzijdse onbekendheid. Kennismaking was dus noodzakelijk.

Beperkte invloed van de landelijke organisaties

Beide partijen - sectororganisaties enerzijds en VNG anderzijds - hebben van elkaar de beperkingen moeten leren. De VNG en de landelijke sectororganisaties zijn verenigingen die geen resultaten kunnen afdwingen bij hun leden. De werkgeversorganisaties van de sectoren ervaren een onevenwichtigheid tussen partijen op landelijk niveau, omdat de sectoren op landelijk niveau wel in staat zijn de financiële middelen te coördineren (door middel van het O&O fonds en de daaraan gekoppelde reglementen) en de VNG niet. Overigens geldt dat niet voor alle sectoren, want niet alle sectoren beschikken over eigen middelen in de vorm van een O&O fonds.

¹⁹ Brief Stichting van de Arbeid aan staatssecretaris mevrouw drs. J. Klijnsma (8 januari 2010). Brief FNV aan minister-president Mr. J.P. Balkenende (2 maart 2010).

Verschillen in veranderingstrategie

Gemeenten en sectoren (en daarbinnen de branches) hebben verschillende culturen als het gaat om veranderingen. Dit is een te complexe zaak om hier uitgebreid op in te gaan. Voor dit onderzoek is van belang dat er een genuanceerd verschil in veranderingstrategie is tussen VNG enerzijds en sectororganisaties anderzijds. Gemeenschappelijk is dat de sectorarrangementen tot doel hebben de onderhandelingen op regionaal niveau te vergemakkelijken. Het verschil is dat de VNG op landelijk niveau meer werkt volgens een strategie van inspanningsverplichtingen en het enthousiasmeren van haar leden. De sectororganisaties sturen meer aan op een strategie van resultaatverplichtingen, binnen de beperkingen die zij hebben om zaken af te dwingen. Dit heeft te maken met de manier waarop partijen over het algemeen gewend zijn te werken. Volgens de VNG hebben de regionale plannen en initiatieven (al of niet in het kader van de JWL) het primaat. (Financiële) afspraken die op lokaal en regionaal niveau zijn gemaakt gaan volgens de VNG voor en de landelijke afspraken hebben alleen tot doel afspraken verder te stimuleren of tot stand te brengen waar deze nog niet bestaan. De sectoren hebben meer de ambitie om (landelijk) vanuit landelijke afspraken te werken. In de sectorarrangementen komen partijen tot elkaar, waarbij telkens een evenwicht tussen beide strategieën is gevonden. Het is van belang dit evenwicht te vinden om werkbaar te kunnen zijn voor de partijen in de regio's. Een te concreet arrangement kan tot uitvoeringsproblemen leiden en een te weinig concreet arrangement kan voor bedrijven in de regio onvoldoende aansporing betekenen.

Onduidelijkheid over daadwerkelijke aanwending van financiële middelen

Vanuit beide kanten bestaat tot nu toe onduidelijkheid over de aanwending van financiële middelen in de regio. Financiering vanuit de gemeenten is voor de sectoren op landelijk niveau onduidelijk en is volgens de sectororganisaties nog niet daadwerkelijk gerealiseerd. Andersom is het voor gemeenten niet altijd duidelijk in hoeverre O&O fondsen op regionaal niveau daadwerkelijk kunnen worden aangewend voor gemeenschappelijke projecten. De financiële paragraaf in sectorarrangementen kan niet altijd één op één worden overgenomen in de regio's. Vanuit SZW en de VNG wordt gewezen op de autonomie van de gemeenten. Gemeenten kunnen gelden beschikbaar stellen en kunnen dat financieren uit de AJW-middelen, ESF, het Participatiebudget en eigen middelen. Dat is in elke regio anders geregeld. Het complete overzicht daarvan bestaat niet en deze monitor probeert daarvan slechts een eerste algemene schets te geven. Dat financiering van projecten door gemeenten nog niet tot stand is gekomen, heeft volgens SZW en de VNG soms te maken met het nog niet beschikbaar (uitbetaald) komen van extra middelen in het kader van de JWL en ESF. Verder speelt mee dat de individuele sectoren nog niet of nauwelijks in beeld waren op 1 september 2009.²⁰ Dat is het moment dat de PvA moesten zijn ingediend bij SZW. Gemeenschappelijke fondsvorming van gemeenten en sociale partners samen is geen expliciete doelstelling van de GA en komt zo goed als zeker niet voor.

Communicatiestructuur ontoereikend

Beide geledingen – sociale partners en gemeenten - hebben een verschillende landelijke structuur, die nog eens sterk verschilt per sector en per regio. Volgens de meeste sectororganisaties is de eigen bestuurlijke structuur nog onvoldoende geschikt voor een sectorspecifieke aanpak van het arbeidsmarktbeleid op regioniveau. De sectoren zijn vooralsnog niet of nauwelijks regionaal of lokaal georganiseerd en vertegenwoordigd. Het ontbreekt de sectororganisaties ook aan menskracht om op alle regionale fronten

²⁰ In het modelconvenant JWL heeft SZW aangegeven dat regio's geld kunnen reserveren voor sectorarrangementen.

inspanningen te leveren. Het is dus per sector verschillend hoe de landelijke afspraken bij 30 regio's en vervolgens bij 431 gemeenten (en Werkpleinen) kunnen landen. Een regionale aanpak levert hoge investeringskosten op voor sectoren. SZW en VNG geven aan dat de door sectoren ervaren knelpunten mede afhankelijk zijn van het eigen ambitieniveau van de landelijke sectororganisaties.

Een communicatieprobleem kan er zijn, doordat op regionaal en lokaal niveau tot nu toe meer met de algemene werkgevers- en werknemersorganisaties is samengewerkt en slechts beperkt met de sectorspecifieke organisaties. Sommige sectororganisaties vragen zich af in hoeverre de Werkpleinen in het algemeen op dit moment zijn toegerust om allemaal met de verschillende sectororganisaties te gaan samenwerken. Veel Werkpleinen zijn op dit moment nog in een proces om sectorspecifieke dienstverlening in te richten, dus los van de contacten met sectororganisaties.

Afbakening doelgroep jongeren zou een probleem vormen

De leeftijdsgrens van 18 tot en met 27 jaar wordt door de meeste sectoren als een probleem gezien. Als het gaat om opleiden van jongeren (bol en bbl-trajecten) dan is de groep van 16 en 17 jaar ook van bijzonder belang voor de sectoren. Deze groep is echter leerplichtig en daarvoor is dan ook geen specifieke plaats ingeruimd binnen het JWL beleid. Het uitgangspunt van de wetgever is dat deze groep naar school gaat. Het staat regio's en sectoren wel vrij om beleid te richten op 16 en 17 jarigen, bijvoorbeeld gericht op het verbeteren van de aansluiting van vmbo en mbo. Er zijn regionale (sectorale) convenanten in het kader van de JWL waar de doelgroep specifiek 16 en 17 jarigen is.

Conclusie sectorarrangementen per begin 2010

Het zijn tot nu toe de algemene werkgevers- en werknemersorganisaties die betrokken zijn geweest bij de landelijke en regionale afspraken met de VNG en de gemeenten. Binnen 7-8 sectoren zijn recent afspraken gemaakt tussen VNG en de sectororganisaties (cao partners) in de vorm van sectorarrangementen. Op regioniveau zijn de sectororganisaties en de daaraan gekoppelde infrastructures (zoals opleidingsbedrijven) nog niet in alle gevallen direct betrokken bij de samenwerking. De samenwerking is *top down* gevorderd, in de zin dat er verschillende convenanten en arrangementen zijn. De bal ligt nu bij alle partijen in de regio.

Bijlage A Afspraken over arbeidsmarktbeleid voor behoud werkgelegenheid

Pakket van afspraken

Bij meer dan de helft van de regio's gaat het alleen om afzonderlijke afspraken en niet om één pakket van afspraken. Wanneer sprake is van één pakket van afspraken kan dat duiden op coördinatie en wanneer sprake is van meerdere afzonderlijke afspraken kan dat een indicatie zijn voor een behoefte aan coördinatie. Deze uitkomsten zijn niet meer dan een heel voorzichtige indicatie.

Tabel BA.1 Pakket van afspraken over arbeidsmarktbeleid voor behoud werkgelegenheid tussen gemeenten en sociale partners

	Aantal regio's	%
Eén pakket van afspraken	5	31%
Meerdere afzonderlijke afspraken	9	56%
Beide	2	13%
Totaal	16	100%

Betrokken partijen

Tabel BA.2 Betrokken werknemers- en werkgeversorganisaties

	Aantal regio's	%
Alleen werknemersorganisaties zijn betrokken	0	0%
Alleen werkgeversorganisaties zijn betrokken	5	30%
Zowel werkgevers- als werknemersorganisaties zijn betrokken	12	70%
Totaal	17	100%

Tabel BA.3 Niveau werknemers- en werkgeversorganisatie (meerdere antwoorden mogelijk)

Niveau	Aantal regio's	%
Lokaal	5	30%
Regionaal	14	82%
Landelijk	5	29%
Totaal	17	100%

Tabel BA.4 Betrokken regionale organisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken organisaties	Aantal regio's	%
RPA	5	33%
Regionale SER	1	7%
Provincie	6	40%
Geen van bovenstaande	7	47%
Totaal	15	100%

Tabel BA.5 Betrokken onderwijsorganisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken onderwijsorganisaties	Aantal regio's	%
Scholen regulier onderwijs	13	86%
Aanbieders van cursussen en trainingen	3	21%
KBB's (Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven)	5	36%
COLO	11	79%
Ministerie van OCW	1	7%
Andere onderwijsorganisaties	0	0%
Geen betrokken onderwijsorganisaties.	1	7%
Totaal	14	100%

Tabel BA.6 Aantal intermediairs betrokken bij afspraken tussen gemeenten en sociale partners

Samenwerking met intermediairs	Aantal regio's	%
1 – 5 intermediairs	3	23%
Meer dan 5 intermediairs	1	8%
Geen samenwerking met intermediairs	9	69%
Totaal	13	100%

Tabel BA.0.7 Samenwerking met UWV WERKbedrijf

Samenwerking met UWV Werkbedrijf	Aantal regio's	%
Samenwerking met alle vestigingen in de regio	4	31%
Samenwerking met een deel van de vestigingen in de regio	9	69%
Geen samenwerking met UWV Werkbedrijf	0	0%
Totaal	13	100%

Tabel BA.8 Samenwerking met Kamer van Koophandel

Samenwerking met Kamer van Koophandel	Aantal regio's	%
Samenwerking met KvK	9	69%
Geen samenwerking met KvK	4	31%
Totaal	13	100%

Tabel BA.9 Aantal gemeenten betrokken bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners, per arbeidsmarktregio

Betrokken gemeenten	Aantal regio's	%
Deel van alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	9	69%
Alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	4	31%
Totaal	13	100%

Naast bovenstaande partijen worden er verschillende sectoren genoemd die betrokken zijn bij de afspraken tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot regionaal arbeidsmarktbeleid voor werkenden. Drie sectoren worden vaak genoemd: bouw, zorg en de techniek. Andere sectoren die genoemd worden zijn, onder anderen, metaal, horeca, schoonmaak en defensie.

Inhoud afspraken

Tabel BA.10 Instrumenten die worden ingezet bij arbeidsmarktbeleid voor werkenden

Instrument	Aantal regio's	%
Bemiddeling	14	93%
Scholing	13	87%
Loonkostensubsidie	6	40%
Anders	2	13%
Geen van bovenstaande	0	0%
Totaal	15	100%

- Bemiddeling vindt plaats via werkpleinen/mobiliteitscentra of door middel van afspraken met sectoren. De zorg en de techniek zijn sectoren die vaak genoemd worden.
- In veel gevallen wordt scholingsbeleid wordt vorm gegeven door EVC-trajecten en duale trajecten.
- Bemiddeling en scholing wordt in de meeste gevallen gecombineerd. Via het mobiliteitscentrum worden werknemers die dreigen hun baan te verliezen bemiddeld naar een ander bedrijf, waar een duaal of EVC-traject gevolgd kan worden.
- In West-Brabant is vanuit de gemeente een leergang opgezet over HRM beleid. Preventie van werkloosheid is het doel hierbij. In 's Hertogenbosch worden ondernemers ook geadviseerd door gemeenten. Er worden klanttevredenheidsonderzoeken gedaan ter ondersteuning van ondernemers.

Tabel BA.11 Doelgroepen bij arbeidsmarktbeleid voor werkenden

Doelgroepen	Aantal regio's	%
Ouderen	3	21%
Jongeren	5	36%
Allochtonen	2	14%
Vrouwen	2	14%
Laagopgeleiden	3	21%
Hoger opgeleiden	2	14%
Personen met een arbeidshandicap	4	29%
Anders, namelijk...	3	21%
Geen doelgroepen benoemd	5	36%
Totaal	14	100%

Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven

Tabel BA.12 Ingezette instrumenten bij samenwerking over arbeidsmarktbeleid voor werkenden tussen gemeenten en grote bedrijven

Instrumenten	Aantal	%
Bemiddeling	6	86%
Scholing	7	100%
Loonkostensubsidie	3	43%
Anders	1	14%
Totaal	7	100%

Bijlage B Afspraken over arbeidsmarktbeleid voor bestrijding werkloosheid

Pakket van afspraken

Bij ongeveer twee derde van alle regio's gaat het om alleen om afzonderlijke afspraken en niet om een totaalpakket.

Tabel BB.1 Pakket van afspraken tussen gemeenten en sociale partners

	Aantal regio's	%
Eén pakket van afspraken	3	18%
Meerdere afzonderlijke afspraken	11	69%
Beide	2	12%
Totaal	16	100%

Betrokken partijen

Tabel BB.2 Betrokken werknemers- en werkgeversorganisaties bij samenwerking over arbeidsmarktbeleid voor werklozen

	Aantal regio's	%
Alleen werknemersorganisaties zijn betrokken	1	6%
Alleen werkgeversorganisaties zijn betrokken	6	38%
Zowel werkgevers- als werknemersorganisaties zijn betrokken	9	56%
Totaal	16	100%

Tabel BB.3 Niveau werknemers- en werkgeversorganisatie (meerdere antwoorden mogelijk)

Niveau	Aantal regio's	%
Lokaal	2	13%
Regionaal	14	88%
Landelijk	10	63%
Totaal	16	100%

Tabel BB.4 Betrokken regionale organisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken organisaties	Aantal regio's	%
RPA	7	44%
Regionale SER	0	0%
Provincie	4	25%
Geen van bovenstaande	8	50%
Totaal	16	100%

Tabel BB.5 Betrokken onderwijsorganisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken onderwijsorganisaties	Aantal regio's	%
Scholen regulier onderwijs	15	94%
Aanbieders van cursussen en trainingen	5	31%
KBB's (Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven)	7	44%
COLO	10	63%
Ministerie van OCW	1	6%
Andere onderwijsorganisaties	0	0%
Geen betrokken onderwijsorganisaties.	1	6%
Totaal	16	100%

Tabel BB.6 Aantal intermediairs betrokken bij afspraken tussen gemeenten en sociale partners

Samenwerking met intermediairs	Aantal regio's	%
1 – 5 intermediairs	7	47%
Meer dan 5 intermediairs	2	13%
Geen samenwerking met intermediairs	6	40%
Totaal	15	100%

Tabel BB.7 Samenwerking met UWV Werkbedrijf

Samenwerking met UWV Werkbedrijf	Aantal regio's	%
Samenwerking met een deel van alle vestigingen in de regio	9	60%
Samenwerking met alle vestigingen in de regio	5	33%
Geen samenwerking met UWV Werkbedrijf	1	7%
Totaal	15	100%

Tabel BB.0.8 Samenwerking met Kamer van Koophandel

Samenwerking met Kamer van Koophandel	Aantal regio's	%
Samenwerking met KvK	11	73
Geen samenwerking met KvK	4	27
Totaal	15	100%

Tabel BB.9 Aantal gemeenten betrokken bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners, per arbeidsmarktregio

Betrokken gemeenten	Aantal regio's	%
Deel van alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	6	46%
Alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	7	54%
Totaal	13	100%

Er worden verschillende sectoren genoemd die betrokken zijn bij de afspraken tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot regionaal arbeidsmarktbeleid voor werklozen. De zorgsector wordt genoemd door bijna alle regio's die sectoren betrekken bij de afspraken over curatief arbeidsmarktbeleid. Daarnaast worden de bouw en de techniek relatief vaak genoemd, maar minder dan de zorgsector.

Inhoud afspraken

Tabel BB.10 Instrumenten die worden ingezet bij arbeidsmarktbeleid voor werklozen

Instrument	Aantal regio's	%
Bemiddeling	13	81%
Scholing	13	81%
Creëren van stage- of leerwerkplaatsen	13	81%
Loonkostensubsidie	13	81%
Anders	4	25%
Geen van bovenstaande	1	6%
Totaal	16	100%

- 13 Van de 16 arbeidsmarktregio's zeggen zowel bemiddeling, als scholing als het creëren van stage- of leerwerkplaatsen als loonkostensubsidie in te zetten.
- Uit beleidsstukken blijkt dat het in vrijwel alle gevallen gaat om bemiddeling via werkpleinen.
- Een enkele regio maakt gebruik van social return / contract compliance.

Tabel BB.11 Doelgroepen bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners over arbeidsmarktbeleid voor werklozen

Doelgroepen	Aantal regio's	%
WWB'ers	13	81%
WW'ers (minder dan 6 maanden werkloos)	6	38%
WW'ers (meer dan 6 maanden werkloos)	7	44%
WGA'ers	1	6%
WAJONG'ers	7	44%
Nuggers	7	44%
Ouderen	6	38%
Jongeren	11	69%
Allochtonen	4	25%
Vrouwen	1	6%
Laagopgeleiden	4	25%
Hoger opgeleiden	3	19%
Anders, namelijk...	2	13%
Geen doelgroepen benoemd	2	13%
Totaal	16	100%

Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven

In 10 regio's is volgens de respondenten samenwerking tussen gemeenten en grote bedrijven op het gebied van arbeidsmarktbeleid voor werklozen. 7 respondenten geven aan dat er geen samenwerking is tussen gemeenten en grote bedrijven in de regio en 9 respondenten kunnen de vraag niet beantwoorden. Inhoudelijk gaat de samenwerking in de meeste gevallen over leerwerkplekken.

Tabel BB.12 Instrumenten ingezet bij samenwerking tussen gemeenten en grote bedrijven over arbeidsmarktbeleid voor werklozen

Instrumenten	Aantal	%
Bemiddeling	8	80%
Scholing	9	90%
Loonkostensubsidie	7	70%
Creëren van stage- en/of leerwerkplaatsen	9	90%
Anders	1	10%
Totaal	10	100%

Bijlage C Afspraken over bestrijding jeugdwerkloosheid

Pakket van afspraken

Bij ongeveer een derde van alle regio's gaat het om afzonderlijke afspraken niet om een totaalpakket. Dit hangt sterk samen met het regionale PvA JWL.

Tabel BC.1 Samenhang afspraken tussen gemeenten en sociale partners

	Aantal regio's	%
Eén pakket van afspraken	11	50%
Meerdere afzonderlijke afspraken	7	32%
Beide	4	18%
Totaal	22	100%

Betrokken partijen

Tabel BC.2 Betrokken werknemers- en werkgeversorganisaties

	Aantal regio's	%
Alleen werknemersorganisaties zijn betrokken	0	0%
Alleen werkgeversorganisaties zijn betrokken	8	36%
Zowel werkgevers- als werknemersorganisaties zijn betrokken	14	64%
Totaal	22	100%

Tabel BC.3 Niveau werknemers- en werkgeversorganisatie (meerdere antwoorden mogelijk)

Niveau	Aantal regio's	%
Lokaal	6	27%
Regionaal	21	96%
Landelijk	10	46%
Totaal	22	100%

Tabel BC.4 Betrokken regionale organisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken organisaties	Aantal regio's	%
RPA	10	50%
Regionale SER	1	5%
Provincie	6	30%
Geen van bovenstaande	7	35%
Totaal	20	100%

Tabel BC.5 Betrokken onderwijsorganisaties (meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokken onderwijsorganisaties	Aantal regio's	%
Scholen regulier onderwijs	19	95%
Aanbieders van cursussen en trainingen	6	30%
KBB's (Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven)	12	60%
COLO	18	90%
Ministerie van OCW	5	25%
Andere onderwijsorganisaties	1	5%
Geen betrokken onderwijsorganisaties.	1	5%
Totaal	20	100%

Tabel BC.6 Aantal intermediairs betrokken bij afspraken tussen gemeenten en sociale partners

Samenwerking met intermediairs	Aantal regio's	%
1 – 5 intermediairs	6	38%
Meer dan 5 intermediairs	1	6%
Geen samenwerking met intermediairs	9	56%
Totaal	16	100%

Tabel BC.7 Samenwerking met UWV Werkbedrijf

Samenwerking met UWV Werkbedrijf	Aantal regio's	%
Samenwerking met een deel van alle vestigingen in de regio	9	47%
Samenwerking met alle vestigingen in de regio	9	47%
Geen samenwerking met UWV Werkbedrijf	1	5%
Totaal	19	100%

Tabel BC.8 Samenwerking met Kamer van Koophandel

Samenwerking met Kamer van Koophandel	Aantal regio's	%
Samenwerking met KvK	10	56%
Geen samenwerking met KvK	8	44%
Totaal	18	100%

Tabel BC.9 Aantal gemeenten betrokken bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners, per arbeidsmarktregio

Betrokken gemeenten	Aantal regio's	%
Deel van alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	5	28%
Alle gemeenten in de arbeidsmarktregio	13	72%
Totaal	18	100%

Wat betreft afspraken tussen gemeenten en sociale partners op het gebied van jeugdwerkloosheid zijn er meer sectoren per regio betrokken dan bij de andere arbeidsmarktthema's. De bouw, techniek, metaal, zorg en de uitzendsector worden relatief vaak genoemd.

Inhoud afspraken

Tabel BC.10 Instrumenten die worden ingezet bij arbeidsmarktbeleid voor werklozen

Instrument	Aantal regio's	%
Bemiddeling	16	76,2%
Scholing	18	85,7%
Creëren van stage- of leerwerkplaatsen	18	85,7%
Loonkostensubsidie	18	85,7%
Anders	8	38,1%
Geen van bovenstaande	1	4,8%
Totaal	21	100,0%

Er is duidelijk de meeste samenwerking op het gebied van jeugdwerkloosheid. Dit komt in bijna alle regio's naar voren door middel van een actieplan jeugdwerkloosheid.

Er kan onderscheid worden gemaakt in de volgende soorten afspraken:

- bemiddeling naar werk via werkpleinen;
- directe benadering van werkgevers(organisaties) om afspraken te maken over (leerwerk)banen. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van loonkostensubsidie en/of sectorarrangementen.

Tabel BC.11 Doelgroepen bij samenwerking tussen gemeenten en sociale partners over arbeidsmarktbeleid voor jeugdwerklozen

Doelgroepen	Aantal regio's	%
WWB'ers	6	32%
WW'ers (minder dan 6 maanden werkloos)	3	16%
WW'ers (meer dan 6 maanden werkloos)	4	21%
WGA'ers	0	0%
WAJONG'ers	5	26%
Nuggers	3	16%
Allochtonen	1	5%
Vrouwen	0	0%
Laagopgeleiden	7	37%
Hoger opgeleiden	4	21%
Anders, namelijk...	4	21%
Geen doelgroepen benoemd	8	42%
Totaal	19	100%

Samenwerking tussen gemeenten en individuele bedrijven

In 7 regio's is volgens de respondenten samenwerking tussen gemeenten en grote bedrijven op het gebied van arbeidsmarktbeleid voor werklozen. 9 Respondenten geven aan dat er geen samenwerking is tussen gemeenten en grote bedrijven in de regio en 5 respondenten kunnen de vraag niet beantwoorden.

Tabel BC.12 Instrumenten ingezet bij samenwerking tussen gemeenten en grote bedrijven over arbeidsmarktbeleid voor jeugdwerklozen

Instrumenten	Aantal	%
Bemiddeling	4	57%
Scholing	4	57%
Loonkostensubsidie	5	71%
Creëren van stage- en/of leerwerkplaatsen	7	100%
Anders	0	0%
Totaal	7	100%

Bijlage D Methodologische verantwoording

Opzet

De gegevensverzameling bestaat uit twee onderdelen:

1. Het verzamelen van informatie over samenwerking tussen gemeenten en sociale partners met betrekking tot arbeidsmarktbeleid binnen de 30 arbeidsmarktregio's. Deze informatie is verzameld door de coördinerende wethouders van de 30 arbeidsmarktregio's te benaderen met het verzoek een elektronische vragenlijst in te vullen. De resultaten van de vragenlijst zijn aangevuld met beleidsstukken.
2. Het verzamelen van informatie over samenwerking tussen sectoren en gemeenten/arbeitsmarktregio's (sectorarrangementen). De relevante sectorpartijen zijn benaderd voor een persoonlijk interview. De informatie die voort is gekomen uit deze gesprekken is aangevuld met officiële documenten zoals convenanten of andere schriftelijke informatie.

Uitvoering

Op basis van de onderzoeksvragen is een digitale vragenlijst ontwikkeld. Over de vragenlijst is overeenstemming bereikt met de opdrachtgever en op het vlak van de jeugdwerkloosheid heeft afstemming plaatsgevonden met SZW. Aan de coördinerende wethouders van de 30 arbeidsmarktregio's is een brief verstuurd, met daarin een korte uitleg van de inhoud en het doel van het onderzoek en de verwijzing naar de elektronische vragenlijst. Hierbij werd verzocht de vragenlijst vóór 12 februari in te vullen.

Vrijwel direct na het versturen van de brieven is telefonisch contact gezocht met de contactpersonen van de 30 arbeidsmarktregio's. Het doel van dit telefonisch rappel was het verzekeren dat de brieven waren aangekomen en werden neergelegd bij de wethouder of bij een beleidsmedewerker met voldoende kennis van zaken om de vragenlijst in te vullen. Met name vanwege het doorsturen van de brief zijn de meeste regio's herhaaldelijk gerappelleerd. Respondenten die na 12 februari de vragenlijst nog niet hadden ingevuld of gedeeltelijk hadden ingevuld, zijn nogmaals (herhaaldelijk) telefonisch benaderd met het verzoek de vragenlijst alsnog in te vullen of af te maken.

De secretarissen van de sectorale secretariaten van de sectoren die landelijke arrangementen gesloten hebben zijn direct benaderd per telefoon om een afspraak te maken voor een persoonlijk interview.

Respons

Aan alle 30 arbeidsmarktregio's is de brief verzonden en ook alle 30 arbeidsmarktregio's zijn vervolgens telefonisch benaderd. 28 regio's hebben meegedaan aan het onderzoek, waarvan het grootste deel de vragenlijst volledig heeft ingevuld.

Tabel BD.1 Responsoverzicht.

Respons	Aantal
Aantal benaderde arbeidsmarktregio's	30
Aantal ingevulde vragenlijsten	28
Totaal respons	93%

De vragenlijst is in 2 gevallen ingevuld door de wethouder zelf. In 3 gevallen is de vragenlijst ingevuld door een respondent met een functie bij een regionaal platform (bijvoorbeeld RPA) en in 21 gevallen door een beleidsmedewerker die werkzaam is bij de gemeente. Ten slotte is de vragenlijst 2 keer anoniem ingevuld.

Tabel BD.2 Overzicht functie respondenten.

Functie respondenten	Aantal
Wethouder	2
Functie in een regionaal platform	3
Beleidsmedewerker gemeente	21
Anoniem	2
Totaal respons	28

Twee arbeidsmarktregio's hebben niet deelgenomen aan het onderzoek. Hiervan heeft één regio aangegeven wegens omstandigheden te weinig tijd te hebben en één regio heeft de vragenlijst niet ingevuld wegens afwezigheid van de persoon die de vragenlijst in zou vullen. Van de respondenten die de vragenlijst gedeeltelijk hebben ingevuld, heeft één respondent aangegeven de vragenlijst niet af te maken vanwege de lengte van de vragenlijst. De andere 4 waren telefonisch niet meer te bereiken.

Met betrekking tot de sectorarrangementen zijn contactpersonen van de volgende partijen persoonlijk geïnterviewd:

- Bouwend Nederland
- ABU
- Koninklijke Vereniging Fosag
- Actiz
- VGN
- CUMELA Nederland

Analyse

De resultaten van de vragenlijst zijn geanalyseerd met behulp van SPSS en verzamelde en toegestuurde beleidsstukken. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Er is verondersteld dat de respondent de vragenlijst heeft ingevuld voor de arbeidsmarktregio als geheel en dus niet voor één enkele gemeente of een RPA gebied.
- Indien een respondent aangeeft geen antwoord te hebben op bepaalde vragen, is geprobeerd deze informatie alsnog te verkrijgen uit beleidsstukken. Gegevens zijn alleen aangepast/aangevuld als hier evident aanleiding voor was.
- Partiële non-respons is aangevuld door middel van beleidsstukken. Dit is alleen gebeurd bij belangrijke vragen (bijvoorbeeld de afspraken per arbeidsmarktthema) en alleen als hier duidelijke aanwijzingen voor te vinden waren.
- Antwoorden op open vragen zijn naar eigen inzicht en met behulp van beleidsstukken gecodeerd naar verschillende antwoordcategorieën of er zijn een aantal algemene conclusies getrokken uit de open antwoorden.

Belangrijke kanttekeningen

- Respondenten zijn niet altijd volledig op de hoogte van het regionale arbeidsmarktbeleid. Respondenten slaan dan vragen over, geven het antwoord 'weet niet' en in sommige gevallen wordt de enquête aantoonbaar foutief ingevuld.
- Respondenten beschrijven afspraken vaak niet concreet en verwijzen naar beleidsstukken.
- Beleidsstukken zijn vaak ook niet concreet. Vaak gaat het om planvorming of intenties en is niet duidelijk beschreven hoe plannen concreet tot uitvoering worden gebracht, welke concrete rol de verschillende partijen per activiteit hebben en hoe de financiering per activiteit geregeld is.

- In RPA's, of gelijksoortige platforms, zijn werkgevers, werknemers en gemeenten vertegenwoordigd. In beleidsstukken is het vaak niet duidelijk in hoeverre gemeenten een actieve rol spelen in de beschreven activiteiten.
- In beleidsstukken worden activiteiten beschreven die betrekking hebben op de bestrijding van jeugdwerkloosheid. Het is dan onduidelijk of niet-jongeren hier ook bij betrokken worden.
- De termen gebruikt door respondenten en termen gebruikt in beleidsstukken zijn multi-interpretabel. Soms wordt gesproken over 'het bedrijfsleven' of 'werkgevers', waardoor het niet duidelijk is of het om individuele werkgevers of om sociale partners gaat.
- Bij afspraken is het soms niet duidelijk welke doelgroep er mee bereikt wordt. Bij EVC-trajecten of duale trajecten kan het bijvoorbeeld gaan om werkenden én om werklozen.
- Respondenten hebben de neiging om ook activiteiten te noemen waar alleen de gemeenten en onderwijsinstellingen bij betrokken zijn of activiteiten waar alleen bedrijven bij betrokken zijn. In het onderzoek is strikt gekeken naar afspraken tussen gemeenten en sociale partners.

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Flevoland	Programma voorkomen voortijdig schoolverlaten Flevoland	Activiteiten die PPA Flevoland uitvoert.	http://www.ppaflerland.nl/ -> Zie activiteiten.
	Stagenota provincie Flevoland		
	Programma Flevotalent werken en leren		
West-Brabant	Uitvoeringsagenda regionaal programma "West-Brabant werkt door" 2008-2011	Oplossingen aan te reiken in projectplannen waarin afspraken tussen ondernemers, overheid en onderwijs worden gemaakt. Dit omdat er zich een snel oplopend tekort ontwikkelt aan goed geschoolde vakmensen en kenniswerkers op alle niveaus.	http://www.seswestbrabant.nl/
	Leerwerkloketten in West-Brabant 2008	Werkend leren bevorderen in West-Brabant door in gezamenlijkheid deelprojecten uit te voeren, waarbij werkzoekenden en werknemers hun arbeidsmarktpositie kunnen versterken en bedrijven via een regionaal informatiepunt de juiste scholing kunnen vinden met gebruikmaking van EVC's voor hun werknemers.	
	Regionaal programma arbeidsmarktbeleid 2008-2011	SES West-Brabant/RPA West-Brabant - Regionale ontwikkelingen en prognoses in West-Brabant	http://www.rpawestbrabant.nl/site/arbeidsmarkt.htm

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Tilburg	Regionaal actieplan voorkomen en bestrijden jeugdwerkloosheid Midden Brabant 2009-2011	Samenwerking van alle gemeenten, UWV werkbedrijf, kenniscentra, onderwijs, werkgevers en jeugdzorg.	
	Startnotitie Regionaal Arbeidsmarktbeleid Midden-Langstraat	ISD Midden Langstraat (rondom Werkplein Waaiwijk) heeft een eigen subregio plan vastgesteld.	http://www.arbeidsmarktbrabant.nl/html/nieuwsbrief/nieuwsbrief_5_2009/downloads/Regionaal_Arbeidsmarktbeleid_Startnotitie_1504091.pdf
s Hertogenbosch	Zonder jeugd geen Brabant	Mobiliteitscentrum Regio Noordoost Brabant: Actieplan brede aanpak jeugdwerkloosheid 2009	http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202009/Arbeidsmarktbeleid/20090903_jeugdwerkloosheid_noordoost_brabant.pdf
	Website 5-sterrenregio	5-sterrenregio Noordoost Brabant. (Wordt aangegeven in verslag panellid).	http://www.5-sterrenregio.nl/index.html
Zuid-Oost Brabant	Goed, beter, best	Samenwerkingsverband regio Eindhoven - sociaal-economisch beleidsplan 2008-2013	http://www.sre.nl/web/show/id=107334
	Leren en werken in Brabant		http://www.lerenenwerkenbrabant.nl/regio/index.php?id=17
Noord-Midden Zeeland/ Zeeuws Vlaanderen			
Noord en Midden Limburg	Onderweg naar morgen	Actieplan Jeugdwerkloosheid Noord- en Midden Limburg	
	Focus, massa en versnelling	Programmadoocument Deltaplan Bèta/Techniek 2005	http://www.platformbetatechniek.nl/docs/Regionaal/08122005%20Programmeringsdocument_Noord_Midden_Limburg.pdf

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Zuid-Limburg	Een innoverend arbeidsmarktbeleid 2007-2010	Randvoorwaarde voor een sociaaleconomisch vitaal stedelijk netwerk Zuid-Limburg.	
Gelderland Zuid/Nijmegen	1e projectperiode Leren en Werken (Arnhem/Nijmegen)	OCW/CZW en Gemeente Arnhem/Nijmegen - In gezamenlijkheid met alle partijen de scholingsgraad van werkenden en werkzoekenden van boven de 18 jaar te verbeteren en deze doelgroepen te stimuleren alsnog een diploma (startkwalificatie) te behalen	http://www.arnhemnijmegen.lerenenwerken.nl/
	Projecten werk en inkomen		
Gelderland Midden/Arnhem	6 Speerpunten. 1 daarvan: Arbeidsmarkt	Regio Arnhem - Gloednieuwe werkgeversvereniging Salus Gelria	http://www.salusgelria.nl/index.php?menu=0-1-85&p=85
Rivierenland	Convenant Sluitende aanpak, voortijdig schoolverlaten en risicjongeren	RAAK -	http://www.regiorivierenland.nl/Werken-Sociale-zaken/RAAK
	Rivierenlands actieprogramma - Arbeidsmarkt Kansen	RAAK - Werkplan 2008-2011	
Stedendriehoek	Convenant bij actieplan jeugdwerkloosheid	RPA - Regionale aanpak voorkomen en bestrijden jeugdwerkloosheid 2009-2011	http://www.arbeidsmarkt gelderland.nl/ regio/regio/stedendriehoek/thema/regio-rapportage-1/
	Project inburgering	RPA - eindrapportage project "inburgeren op de arbeidsmarkt" van de regio Apeldoorn	
	Aanvraag voor subsidie leren en werken 2009-2010	RPA - subsidieaanvraag om beter in te spelen op vraag van werknemers.	
Achterhoek	Actieprogramma 2008-2010	POA - Door middel van deze 37 concrete projecten, waarbij samenwerking tussen de verschillende partijen centraal staat, wil POA ondermeer bijdragen aan minder jeugdwerkloosheid, meer stageplaatsen, meer technisch geschoold personeel en behoud van oudere werknemers.	http://www.poa-achterhoek.nl/index.php/id_structuur/1621/projecten.html

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Twente	Twents arbeidsmarktplan 2009-2010: In Twente doet iedereen mee	POWI - Het plan draagt bij aan de doelstellingen van de agenda van Twente en focust daarbij op een 7-tal ambities, die daarna ook als projecten vorm gegeven worden. In alle ambities is nadrukkelijk plaats ingeruimd voor bestrijding van de jeugdwerkloosheid.	http://www.regiotwente.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=2303&Itemid=915
		POWI = Platform Onderwijs Werk en Inkomen (Opvolger van RPA)	
Noord Overijssel			
Drenthe	Regionaal actieplan jeugdwerkloosheid Drenthe 2009-2011	Arbeidsmarktregio Drenthe, werkpleinplusvestiging Emmen, Coördineren gemeente: Emmen	http://www.provincie.drenthe.nl/thema/bedrijf_en_economie/arbeidsmarkt/leven_lang_leren/
	Convenant jeugdwerkloosheid van de arbeidsmarktregio Drenthe		http://www.emmen.nl/nieuws/persberichten/item/archive/2009/09/article/convenant-voorkomen-en-bestrijden-jeugdwerkloosheid-2009-2011-in-arbeidsmarktregio-drenthe-binnenkor/
Groningen	Activerend arbeidsmarktbeleid gemeente Groningen 2006 - 2010: Een werkend netwerk		
Friesland			

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Noord-Kennemerland (+ West-Friesland) (Noord-Holland Noord)	Monitor Arbeidsmarkt en Onderwijs Provincie Noord-Holland 2009	Provincie Noord Holland heeft met o.a. RPA-HNH een arbeidsmarkt-en opleidingenmonitor uitgebracht.	
	Tussenstand november 2009	Het Kennis- en Adviescentrum RPA-NHN geeft 3 x per jaar een hard copy "Tussenstand" uit met daarin de resultaten van de afgelopen periode en een vooruitblik op de komende activiteiten.	
Zuid-Kennemerland	Website		http://www.leren-werken.nl/haarlem
Zaanstreek/Waterland	Actieplan jeugdwerkloosheid 2009	Regio Zaanstreek en Waterland	
Groot Amsterdam	Arbeidsmarktmonitor Amsterdam: Pieken aan de Amstel 5, Jan 2009	Het PAO geeft periodiek een arbeidsmarktmonitor uit om de ontwikkelingen op de Amsterdamse arbeidsmarkt weer te geven.	http://www.arbeidsmarktmonitor- amsterdam.nl/www/01_09/index.html
	Elke jongere telt	Arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam - Actieplan Jeugdwerkloosheid	
Utrecht Midden	Actieplan Bestrijding Jeugdwerkloosheid	Arbeidsmarktregio Utrecht Midden sep09-dec09	
Utrecht Oost	Website		http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id =15301
Gooi-en Vechtstreek	Innovatieve verbinding in de Noordvleugel	In deze regio gekozen wordt om het economisch stimuleringsbeleid te richten op drie sectoren, te weten media, zorg en toerisme, in combinatie met het streven om de groei in deze sectoren voldoende ruimte te bieden ("Werklandschappen").	http://www.gewestgooienvechtstreek.nl /

Regio	Naam bestand	Organisatie + Omschrijving	Website
Holland-Rijnland	De arbeidsmarkt van Holland Rijnland. Deel 2: vooruitblik op 2012.	Holland Rijnland - Een schets van de te verwachte ontwikkelingen op de regionale arbeidsmarkt op middellangetermijn.	http://www.hollandrijnland.net/subitem-2/participatie
	De arbeidsmarkt van Holland Rijnland. Deel 1.		
Midden Holland	Intentieverklaring Midden-Holland	Verschillende partijen in midden holland. Intentieverklaring m.b.t. regionale samenwerking	
Haaglanden	Jaarplan 2010	RPA Haaglanden - Ingestuurd ECORYS	
Rijnmond	Actieplan jeugdwerkloosheid	Gemeente Schiedam - Zie ook bijlage 1.	
	Website		http://www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/thema_economie_werk/c_e_thema_economie-onderwijs_arbeidsmarkt.htm
Drechtsteden	Geef jongeren een kans	Actieplan aanpak jeugdwerkloosheid	

Actieplannen Jeugdwerkloosheid:

<http://www.vng.nl/smartsite.dws?ch=def&id=90082>

<http://www.vng.nl/smartsite.dws?id=73191&spid=2>

Ruimte voor de regio:

<http://www.vng.nl/smartsite.dws?id=73191>

www.lerenenwerken.nl

Colofon

Onderweg naar morgen. Arbeidsmarktbeleid van gemeenten en sociale partners samen is een uitgave van de Raad voor Werk en Inkomen

Oranjestraat 4
2514 JB Den Haag
Postbus 16101
2500 BC Den Haag
info@rwi.nl
www.rwi.nl

© Raad voor Werk en Inkomen, Den Haag. Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden verveelvoudigd, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

juni 2010